

On 3rd 2nd

~~No 4~~ } ~~646XLC9.~~
 } ~~1204.~~ ~~646XLC9.~~
 } ~~320.~~

0. 199. gr. 5^a

7-1-4

No 76

No 76.

Inc - 123

II

Virginij Ardyj

De este Libro tan especial dice Maitaire ---
en sus Annales Typograph. tom. 1. pag. 66. ---
Dion. Chrysostom. Oratio de Regno, Latin. ---
Fran. de Picothomineis, interprete (a) 4°

(a) Hic Liber in calce nullam habet
Locum, Typograph. Annive notationem: sed
in initio Epistol. Francisci Picothomineis
Senens. S. Eustachii Cardenalis ad Maximi-
lianum Federici III. Filium data ex Urbe,
Kal. Jan M.CCCC. sexagesimo nono.

De este mismo Libro trata Osmont
en su Dictionaire Typographique, Historique,
et critique, des Livres rares: pag. 235. et tom. 1.
Ejusdem, Oratio de Regno, latine reddita Fran.
de Picothomineis interprete. sine loci, et anni
indicatione, in 4° diciendo: Cette edition
est introuvable, et n'a pas de prix.

De este Libro tan especial dice Maittaire
en sus Annal. Typograph. tom. 1. pag. 66. Dion.
chrysostom. Oratio de Regno, Latin. Fran.
de Picolhomineis, interprete (a) 4.to

(a) Hic Liber in calce nullam
habet Loci, Typograph. Annive notationem:
sed in initio Epistol. Francisci Picolhomineij
Senens. S. Custachii. Cardinalis ad Maximi-
lianum Federici III. Filium data ex Vrbe,
Kal. Jan. MCCCC. sexagesimo nono.

De este mismo Libro
trata Osmont en su Dictionaire Typogra-
phique, Historique, et critique des Livres
rares: pag. 238. del tom 1. Ejusdem, oratio
de Regno, latine reddita Francisco de Picol-
homineis interprete. sine loci, et anni
indicatione, in 4. Diciendo: Cette editione
est introuvable, et n'a pas de prix.

Ad Illustrissimū & Serenissimum
dominum dominū Maximilianum
diui Cæsaris Friderici Tercii filium
Franciscus de Picolhomineis Seneñ.
.S. Eustachii Cardinalis.

Nihil habui Maximiliane Illustris-
sime quod ad te mitterē. cū ætati tū
fortunæ tuæ conuenientius q̃ dionis
libellū de regno. Cū ī primis pulcher-
rimū sit cui rei natus destinatusq; sis
ei iā ide ab īfātia prima ipsis cū ānis
increfcere ut si fieri possit ātequam
accipias īperiū: dignus īpio cēscare:
glorienturq; ditionis tuæ hoīes: non
solū prīcipē te sibi ppriū: & suū: sed
etiam optimū atq; moderatissimum
habituos. Nec tam īperādi cupidū
q̃ recte īperādi studiosū uideri: cum
cui aliquādo sint parituri. leges itaq;
dionē. & leges pauloā eam ætatē q̃ is
regem instituit non ab incunabulis
orsus regiam educationem Sed ab iis

annis qui nō sperare duntaxat regnū
possint sed etiam capere Tibi uero eo
minus erit elaborādū quod habes intra
regiam : patria atq; auita monumēta
iuste clementerq; imperandi tuis . &
regiæ moderatiōis rudimēta didicisti
domi : ut etiā siñ diōis p̄ceptioē q̄cqd
ad regnādi artē p̄tiēat . ipe aut natura
tua p̄stanti . aut diui Cæsaris parētis
tui exēplo asseq̄ potueris . sed ea ē mea
meorūq; obseruātia i Austriæ faīliā :
ea beneficioꝝ āplitudo ut quanq̄ ipei
plenissimū te uideo addam tamen
icitamēti aliqd quo uel euaderē sumus
possis uel hęc leges intelligas eam
euasisse . Tunc enim regium culmen
Imperatoriosque numeros omnes
i pleueris cū diōis p̄cepta naturæ
tuæ splendoriq; maiorum adiūxeris
Vale . Ex urbe . kal . Ian . M . cccc .
Sexagesimonono .

INTER. OMNES. RE-
rum scriptores Nicolae quante
Pontifex maxime qui iussu tuo
in Romanum uertitur sermonem
nullum ego principi nec aptiorem
nec magis necessarium puto. quam dionem
hunc prusaensem quem ego nuper
interpretatus sum. Scribit enim de regno
id est de rebus iis quae ad principem
instituendum pertinent. & omnes fere
conditiones colligit atque comprehendit:
quas optimus princeps habere debet:
& copiose & accurate. Par enim est
hominem diligenter & acutum: qui multum
terrae peragravit. & diu peregrinatus est
multa uidisse. multa nosse. & imperandi
rationem perspexisse. Maxime cum
Traiano Imperatori familiaris fuerit

adeo ut sæpe cum eo in eodem curru
ueheretur. Par est etiam maximum
philosophū & sophistam multos ex
ātiq̃s philosophis p̃legisse: q̃ de regno
cōscripserūt. Vt platonē Theophra-
stum Antisthenem xenocratem &
plerosque alios excellentis uiros. &
maxis in rebus exercitatos. Præterea
nō in paucos icidisse qui de p̃fectura:
de principatu: de īperio: de tyrānide
ac de simili aliq̃ materia p̃tractarūt.
quibus ex rebus uir doctus hunc lib̃
effecit. atq; ut ego ex multis indiciis
asseq̃ possum ad traianū perscripsit.
quanq̃ nusquā eū nominatī appellat:
opus profecto principi utilissimum
dignūq; ut ab eo legat: q̃ admīstrāde
rei: & regendorū populorū curā gerit
Totū enī fere in actiōe quadā & usu
uersatur gubernandi. Genus habet
orationis non elatum: nitidū tamen
tersum ac lene. Nā dion ob eloquētiā
chrisostomus a græcis ē cognōinatus

LZ

Nos eū non quantū ī aīo habebamus
sed pro tempore expoliuimus. Nihil
enī satis expoliri & excoli pōt quod
nimis accelerať. Hūc itaq; Nicolae
quīte Pontifex maxime si qñ uacabit
leges. Nam etsi multarū rerum usu
ac doct̃rina omnes boni principis &
uigilātissimi pastoris numeros com-
plexus es ac plurimū per te sapiet erit
tamen legenti ut spero nō iniucūdu

Fuerunt aliquādo Thimotheum
musicū cum se alexandro regi
ostentare uellet perite admodum ac
musice ex illius moř fuisse modulatū
Non mollē sane nec tardum quendā
modum: nec ex iis illū q ad reīssionē
segnitiēq; pducūt: sed ipsum: ut ego
arbitror orchum qui palladis carmē
dicit. Allexandꝛ uero tanq; numine
corruptum mox ad arma profiluisse.
adeo illum tibiæ numerus ac musici

cantus uehemētia concitauit. Cuius
quidē causa non tam musicæ uis fuit
quā rēgis aīus & uehemēs & excitatus.
Nam Sardanapalim ex thalamo a
mulieribus nedum Thimotheus aut
alius quiuīs iunior: Sed ne Marsyas
ille nec olimpus excitasset. Atq; ut
ego quidem existimo etiam si pallas
ipsa psecuta esset & carmē suū: ille nūq̃
arma attigisset. sed aut surgens sal-
tasset aut uersus esset & ī fugam. Adeo
molliter ac misere in tanta potentia
detinebatur. Nos aut in opere nostro
nec deteriores esse hoīe modulatore:
nec minus uirilem ac magnanimam
orationē illius ictibus iuenire debeūs
non uno modo tātū tēperatā: sed acrē
mitē: bellicam: pacatā: legitimam:
ac uere regiam. Cum princeps non
solum uirilis mea sentētia: sed iustus
& audax & clemēs esse debeat. Quod
si thimotheus quēadmodū bellicum
modū norat: ita eū nosse & q̃ & iustū

13
animū & prudētē & temperantem &
humanū exhibere potest. Nō solum
ad arma respiciētē : sed ad pacē ad
concordiam : ad hominum curam ad
uenerationem deorū : maxime dignus
fuisse & qui semp astitisse alexandro
non sacrificāti solum : sed indiscrete
præter dignitatē ac decorū lugenti &
acerbius q̄ lex aut æquitas postulat
puniētī & in socios & amicos seuiētī
& mortales ac ueros parētes cōtēnētī
Verū non omne auxiliū nec plenum
morum remediū musicæ habitus ac
facultas præstare potest : Nā ut poeta
īqt. Nō asclepiadis hoc deus exhibuit
Sed solus prudentū ac sapiētū sermo
quales ex antiquis multi fuerunt : id
efficere potest : perfectus uitæ dux &
docilis ac p̄stātis naturæ opitulator ē
q̄ concinne ad uirtutē oēm exortādo
perducit. Sed quæ nā studio tuo satis
conueniens ac digna exercitatio erit
& unde nos adeo perfectā cōsumatāq;

24

orationem inuenire poterimus hoiēs
uagi atque operarii: qui laboribus &
opibus quantū licet & gaudemus: Qui
sermone & ad nos ipsos & ad alios
quoscunq; adhortandos conficimus.
Ita loquētes quēadmodum ii canunt
& loquuntur qui graue aliquod onus
mouent ac trāfferūt quiete opus suū
solantes. cum operarii sint nō cātōres
nec carminū effectores. Verum cum
multi sermones sint in philosophia
memoratu digni q̄ mirā audientibus
utilitatem asserunt: opus est ut eum
inueniamus qui magis ad rē pertinet
dehīc suadebā musas & appollinem
iuocātes quā promptissime fieri pōt
psequemur. Age itaq; optimi prīcipis
cōditionē breui cōphendamus. Rex
unus cui sceptrum dedit uenerandaq;
iura iuppiter: ut quæ recta forent &
iusta uideret. Præclare qdē homerus
cum alia p̄ multa tamē hoc etiā uidē
dixisse q̄si non omnes sceptrum atq;

4
imperium a ioue habeant: sed soli boni
Et quasi non ualde multi in consulendo
& gerenda subditorum cura idonei sint
Et quod princeps non luxu atque intemperantia
diffluere debeat Nec ignorantia contumelia:
supbia: ac ceteris uitiis refertus
esse. Nec animum ira: metu: tristitia:
uoluptate: uariisque cupiditatibus
perturbatum habere sed & sibi & subditis
aduertere tanquam uerus custos ac pastor
populorum. non tanquam epulo aut conuiuia
ut quidam dixit. Sed nec ei tota nocte
dormiendum est cum ad desidia otium
non habeat. Hæc homerus: ut ceteri
sapientes ac ueridici homines: ita dicit.
Nam nemo improbus nec intemperans
nec auarus sibi aut alii nunquam recte
dominabitur. At neque rex erit: & si
id graeci omnes & barbari & uiri &
mulieres dicant & non solum eum
admirentur & ei obtemperent. sed etiam
uolucres ac ferae in motibus iussa eius
peragunt non minus quam homines. De

A 5

homerico itaque ac uere principe
dicamus. Sic enī sermo simpliciter
prolatus sine ulla assentatione uel
conuitio ipse a seipso similē agnoscit
ac laudat dissimilem uero arguit ac
uitupat. Hic itaq; ī primis deorum
cultor est: & diuina cæteris præfert.
Vir enī iustus ac bonus nulli magis
obtemperare quā iustissimis & optimis
diis pōt. Quisq; uero malus placere
se diis putat hoc ipso primo sceleratus
est. Nam aut stultum deū aut iniquū
existimat. Post deos hominū curam
hab& bonos & honoribus & caritate
complectens. curās uniuersos. Nam
qui magis armēta curat quam qui ea
pascitur? Qui ouium gregi melior ē
& utilior? quā opilio. Qui equorum
amantior? q̄ qui eqs plurimū utitur.
& ex eis percipit emolumētum: Quē
uero tam esse humanum decet? q̄ qui
hominibus imperat? & ab eis habetur
in admirationem? Pergrauis enī res

.cp.
J

5
est si quis agrestibus feris & tam sibi
dissimilibus quibus imperat benivolentior
sit: quam princeps hominibus: qui mites
& ei similes sunt. Et armenta quidem
pastores maxime ferunt ac diligunt.
& equi aurigas. Venator a canibus
custoditur & amatur. ac cætera denique
quæ subdita sunt ita diligunt dominos
suos. Quomodo igitur non ualde iniquum
est. ut stulta & ratione carentia animalia
curatores suos agnoscant & amet. Id
vero quod omnium prudentissimum est
& quod gratias referre scit ignorat atque
insidetur. Sed principem mitem &
humanum non solum ab hominibus
diligunt uerum etiam amari necesse est.
Atque ipse cum omnes sibi & amicos & be-
nivolos arbitratur mitem se ac propitiū
omnibus præbet. Illud quoque existimat
plus sibi propter principatū & curam
& diligentiam. quam diuitiarum &
uoluptatū habendum esse. Quia propter
laborem amantior est quam plerique uoluptatū

& diuitiarum . Non enim ignorat
uoluptates obeē ac debilitate plurimū
solere . Labores uero prodesse atque
robustos efficere . Atq; soli huic licet
milites cōmilitoēs appellār : eos uero
quibus cū cōsuetudinē hab&:amicus
nisi amicitiae nomē ridiculū arbitret
Ciuium atq; subditorū pater nō solū
nomine uocatur sed etiā re id ostēdit
At dominus nedū liberorum sed ne
feruorū quidem uocari gaudet . Non
enim tam sui qui unus est : quā oīū
hominū gratia se imperār existimat
Magisq; ipse gaudet qui facit q̄ qui
accipit beneficiū . At solū uoluptatis
huius īfaciabilis ē . Nā cætera quidē
principatui necessaria : beneficētiam
uero rem spontaneam ac fœlicē putat
Boni tanquam sibi nunquā defuturi
pliberalis est . mali non magis quā sol
tenebrarū hunc qui uident & cum eo
conuersantur nolūt relinquere . Qui
audiūt non minus uidere cupiūt : quā

6
filii parentes inuenire . Hunc hostes
magnopere timent imo nullius se hostem
profitetur . Amici uero confidunt :
& quippe sunt in tuto se esse arbitrantur
At contra malo Nam & inimici con-
fidunt & amici terrerentur & metuunt
Bonitate quidem ac mansuetudine
supplicantes adhortantur . his uero qui
ad eum accedunt non metum aut terrorem
sed quod metu praestantius est reuerentiam
affert . Nam qui timet oderit ac fugiat
Qui uero reueretur expectet & atque
admiretur necesse est . Simplicitatem
ac ueritatem regum quiddam ac temperatum
putat . Fraudem uero & astutiam rem
stultam ac seruilem . Cum maxime feras
eas fallaces ac fraudulentas uideat quae
timidissimae atque ignauissimae sunt
Hic cum honoris naturaliter cupidus
sit & bonos ab hominibus honorari
sciat : minus se honorem ab inuitis quam
amicitiam ab iis qui odere consequuntur
sperat . Ita bellicosus est ut in eo sit belli

gerendi potestas. Ita pacatus ut nihil
quod contra pugnet relinquitur. Cum
nec illud ei incognitum sit. iis maxime
licere pacem agere qui pulchre sint ad
bellum comparati. Sodalium civium
ac militum amatissimus est. Nam qui
milites despicit atque eos qui pro ipsius
salute dimicant ac periclitantur uel nunquam
uel raro uidet Stultum uero & in bello
uulgus blandiendo delinit. Idem patitur
quod pastor qui alios qui secum gregem
custodiunt: nec agnoscit: nec uictum
suggerit: nec cum eis unquam uigilat. Is
enim non modo feris sed etiam canibus
suadet ne a grege abstineant. At qui
exercitum non laboribus exercet sed
desidia emollit persimilis est guber-
natori qui nautas interdum somno
& saturitate corrumpens uectorum ac
naui curam nullam habet. Quod si quis
moderatus in his fuerit amicis uero
uim afferat nihil cogitans ut beati
emulandi que uideantur: se principatus

fui pditorem non itelligit. Nam dū
ueros amicos mestitia afficit : cæteri
eius amicitiam recusant. Vnde pul-
cherrima se atque commodissima
possessione priuat. Quis enī amico ī
suscipiēdis laboribus ipigrior? Quis
pmpptius gaud& in prosperitatibus?
a quo suauior laus? a quo ueritas iucū-
dior? quæ custodia: quod muniment
quæ arma: & meliora: & firmiora sūt:
beniuolorū custodia? Nam quot qsq; }
amicos adeptus est: totidē oculis quæ }
uult uidet: totidem auribus quæ au- }
dienda sunt audit: totidē itellectibus }
quæ oport& intelligit. Nihilq; ab eo }
differt cui deus ī uno corpore multas }
aīas dederit quæ pro illo oēs pūideāt.
Sed ōmissis cæteris ut manifestum
signum dicam. Eiusmodi princeps
optimus est: quem boni nec ī p̄senti
tēpore nec ī futuro laudare erubescūt
nec ipse a circumforanis uilibusque
opificibus cupit laudari: sed a liberis

*Amicorū multorū copia
qd faciat.*

ac generosis. quibus metuentibus uiuendum
ei non est. Quis itaque talem uirum non
iure beatum dixerit? & unde ad eum
uisendum ac fructum praestantissimi
animi percipiendum non confluent?
quod nam studioso ac generoso principe
praeclarius spectaculum? Quid miti
& beniuolo iucundius? qui cum omnibus
benefacere cupiat? omnibus potest. Quid
aquo & iusto utilius? Cuius praeterea
tutior uita? quam eius quam omnes custodiunt
Cuius suauior quam eius quam se nulla in re
criminari habet. Quis illo denique
fortunatior? quem nemo bonum esse
ignorat. Ego quae ad optimum principem
attinent simpliciter dixi: quorum si
ad te pertinere existimas beatus tu
quidem benigna ac praestanti natura
praeditus: beati etiam nos qui illius
participes sumus. Post hunc sermonem
tractare cupiebam de primo maximoque
omnium principe ac rege quem mortales
in rerum humanarum gubernatione

semper imitari debent ad illum sese
componētes & illum quantū possunt
effingētes. Propterea homerus ueros
rēges ac prīcipes a Ioue educatos dicit
& consilio ioui similes: minoa qui
magnam iusticiæ famam fert Ioui
familiarē appellat. At fere quicunq;
rēges siue apud græcos siue apud bar-
baros extitere appellatione hac digni
sunt. Eos enim iouis discipulos &
emulatores fuisse ipse sermo declarat
Solut nanque Iuppiter & rex & pater
deorum nominatur. Item ciuitatis &
amicitiæ perfectus: & socialis & con-
genuus & hospitalis & mille alia uo-
cabula: omnia bona & bonorū causas
habet. Nā propter īperiū ac ptātem
rex appellatur. Pater autem ut ego
existimo ppter curā ac māfuetudinē
Ciuitatis propter leges & cōmunem
oiūm utilitatē. Congenuus propter
eā quæ diis est cū hominibus generis
societatem. Amicitiaē præfectus &

ab Ioue Reges

focialis quia homines omēs cōgregat
& amicos esse uult. hostem uero & iū-
micū nullū. Supplicius quia p̄picius
est & supplicantes exaudit. Fugiens
propter malorū fugā. Hospitalis quia
hospitem non negligere & hominem
alienum ducere amicitiae initium est
Possessionalis & fructifer. quia fructuū
& diuitiarū & possessionū dator non
aut paupertatis & iōpiæ. Quæ uirtutes
omnes potentiae ac uocabulo p̄ncipis
adesse debent. Rectum est itaq; ut de
reꝝ oīū administratione dicamus
quale est uniuersum. Id enī & sapiēs
est & fœlix quod semp̄ īfinita sæcula
curriculis īfinitis anima optima
similiq; numine ac p̄uidētia iustissi-
mo optimoq; imperio progreditur.
Nosq; similiter cōmuni natura tum
sua tū nostra una lege & uno īstituto
ordinat eiusdemq; Reip. participes
effecit. quā q̄ colit & seruat & nihil
cōtrahit legitimus ordinatus ac dei

cultor est. Qui uero quātum in se est
turbat transgreditur & ignorat exlex
est & iordinatus siue priuatus sit siue
princeps. q̄q̄ longe maius cōspectusq̄
principis delictum est. Quēadmodū
itaq̄ ex omnibus exercituū ciuitatū
& gentiū prīcipibus. Quisq̄s mores
tuos imitatur: seq̄ similem tui q̄tum
pōt efficit: Is tibi socius carusq̄ est. q̄
uero dissimilē se atq̄ cōtrariū præbet
ignominia & crimine afficitur & ab
ipso pulsus prīcipatu præstātoribus
aliis administrationem concedit. Sic
ex principibus q̄ potestatem & curā
a ioue habēt. Quisq̄s ad illū respicit
& ad illius se īstitutū legēq̄ cōformat
iuste beneq̄ īperans optimā sortem
& exitum fortunatum adipiscitur.
Qui uero transgreditur atque eum
dedecorat a quo munus id accepit
nihil aliud efficit in summa rerum
potestate: nisi quod & præsētibz &
futuris se ī temperantē atq̄ ī probum

declarat phætōtis fatum īplēs . Qui
ut in fabulis traditur præpotētem ac
diuinū solis currum præter sortem
conscendit. Cum idoneus auriga nō
esset . Homerus quoque sic inquit
Impius atq; animo immiti crudelia
cernet . Hunc omnes osi: hinc omēs
peiora uolentes . Dira simul uiuo :
defuncto dira rogabunt . At pius &
scelerum īmunis meliora uidebit.
Nunc omnes ob recta colent . hunc
inclita demū . Fama uirū extremas
terræ uulgabit in oras .
Perlibenter ac prompte ut dixi q̄tum
in me est de ioue ac uniuersa natura
ptractarem . sed quoniā id maius est
quā p̄sens tēpus patiat̃ & accuratiore
īdiget demonstratione. Fortasse alias
nobis ociū erit ad id psequendū Nūc
si fabulā īmo sermonē sacrū ac sanū
audire uis ī modum fabulæ recitatū
forsitan tibi cū deinceps recordabit̃ :
uidebitur nō absurdus . quem ego olī

e muliere siue heliensi siue arcade
audiui : quæ multa de hercule p̄cēse-
bat . Nam cum propter exiliū uagus
aliquando essem . Diis quidē gratias
habeo q̄ me multarū rex̄ iniustarum
spectatorem esse non permiserunt :
multum terræ ut potui tum apud
græcos tum apud barbaros ī mendici
habitu & amictu peragraui.

Non ego delitias epularū nec mulierū
Sed modicā uictu cērrē panēq; petebā
Cūq; in peloponessū uenissē ciuitates
quidam non admodum accedebam
sed in agro ubi multa p̄spici poterāt
permanebā meq; pastorū ac uenatorū
simplicibus ac strennuis moribus ī
miscebā : abhereo autē oppido pisam
secus alpheum p̄ficiscens aliquādiu
uiā habui . Postea in siluā ac regionē
quandam perdifficilem & in plures
tramites īcidens qui ad ipsa ut puto
pecorum armēta deferebant in ipso
meridie uagabar & errabam quem

pcōtarer neminē offendens. Tādem
in edicto quodam loco arborū coronā
quasi lucum aspicio appero si uia īde
aliquā uel domiciliū uideā. Inuenio
lapides temere congestos & uictimarū
pelles & baculos & clauas suspensas
pastorū (ut arbitror) uota. Paulo ulte-
rius mulierē quandā uideo robustam
magnam ætate anum amictu agresti
cincinos quosdā canos demittentem
Ea interroganti mihi perbenigne ac
leniter: uoce dorica respondit. Nam
& locum eum herculi sacrum dicebat &
q̃ filiū pastorem haberet & q̃ ibi oues
pasceret: & q̃ sibi deorū mater diui-
nationem dedisset & q̃ pastores oēs
& agricolæ idigenæ eā sæpe cōsulerēt
pro fructuū / pecorumq; generatione
ac salute. Nec tu inquit sine diuina
forte huc aduenisti. nec te uacuum
abire sinam. Post hæc prædicebat nō
multum mihi temporis ad errores &
erumnas superesse. Hæc omīa non ita

dicebat /ut alii numine afflati & anxia
& caput circumagēs nec terribiliter
inspicere conabatur : sed continēter
admodum ac temperāter . Cum tu
inquit aliquando congregieris cum
uiro potenti/ & plurimæ regioni ac
plurimis hoībus imperāti; ne pigeat
tabulam hanc enarrare . & si nōnulli
te ut garrulum & uagum hominem
contēpturi sint . Nam hominū oīū
sermōnes ac sapientia ad dei uerba &
īspiratiōē nihil sane sunt . Quæcūq;
enim ab hominibus sapienter uereq;
de diis ac uniuerso dicūtur . non sine
diuina uolūtate/ ac fortuna p̄ primos
illos/ ac diuinos uates ī animis hoīū
fuere : qualē ī thracia orpheum musæ
filium dicunt : qualē pastorem eum
qui in monte quodam boeciæ musas
audiuit . quicūq; uero nulla īspiratiōē
nullo numine aliqd ex se tanq̄ uerū
in uita intulerūt absurdi & improbi
extitere . Aduerte itaque animum &

fabulā hāc uigilāter audi/ut memor
illi recensēas cui te congressuꝝ dico.
Ea de deo est apud quem sumus: qui
Iouis filius ut oēs dicūt ex alcumena
genitus nō solū argis: sed toti græciæ
imperitauit. Hoc multi non norunt
sed quod pegrinādo militauerit atq;
imperiiū seruauerit. Quidam dicūt
tunc heurysteum regnasse qui oīum
præstātissimū & laborū paciētissimus
fuit. Hæc a quibusdā temere dicuntur.
Nam ille non solum græciæ rex fuit
sed toti orbi & hominibus omnibus
imperauit apud quos eius templa sūt
ab oriente sole ad occidentē. Fuitque
simpliſtibus non autē multiplicibus
ac supuātaneis improborū hominū
cauillationibus uersuciisq; eruditus.
Hæc de eo dicuntur qd nudus erat pter
leonis pellē & clauā: quod ideo dictū
ē: quia aurū & argentū & uestē nihili
faciebat nisi quātum ea largiretur &
erogaret fuere quibus nō solum opes

infinitas & terram & armēta equorū
ac boum donar&: sed etiā ciuitates &
regna omnia sua existimans & nihil
alienū simulq; beniuolētia accipiētū
datis adesse. Sed nec illud uere dicūt
q̃ solus sine exercitu orbem p̃grabat.
Nam quomō uel ciuitates expugnare
uel tyrānos euertere uel omībus ubiq;
sine copiis īperare potuisset. Sed q̃a
& animo prōptus & corpore ualidus
& laborū paciētissimus fuit. Idcirco
dixerūt eū solū p̃ficisci & ea efficere
quæ uolebat. Huc accedebat q̃ pater
multam de eo curam habebat: & ad
præclara certamina īpetum dabat:
queq; per auguria p̃exta per omnem
diuinationem illi significans. Quē
postq̃ nec auaritiæ nec uoluptatibus
deditum animaduertit quorū gratia
multi mortales diuitias amant: sed
sibi ipsi īperatorū & q̃ plurimū poss&
q̃ plurimis benefacere cupientem Et
quanquā generosam illius naturam

intelligeret cogitans tamen quod in
eo esset mortalitatis & quod multa sunt
hominibus & intemperantiae & deliciae
mala exempla. Multique cum quod optimus a
natura sit iuvenis tamen praeter eius
ingenium mentemque pervertunt. Haec
putans mercurium mittit simul quae
ferenda sunt imperat. Ille cum thebas venisset
ubi iuvenis hercules educabatur quod natus
esset & a quo missus edixit summusque
eum via quadam secreta & hominibus in
accessa in montis cacumen quoddam
perduxit circumspectum atque excelsum.
Cuius exteriora rupibus erectis & pro-
funda ualle praerupta erant flumine
illum circumfluente ac tantum sonitum
strepitumque edente: ut ab imo in summa
aspicientibus unus uertex uideretur
qui reuera duo erant ab una radice
peruenientes: multumque iter sese distabant
quorum alter regius apex uocabatur ionii
regi sacer. Alter uero tyrannicus co-
gnomen typhon quod aditus duos habebat

regius tutū & āplū ut si cui a maxio
deo esset concessum uel curru sine
offensione ac periculo adiri poss& .
Alter uero arētū obliquū ac uiolētū
ut plurimi per eum ascenderē adorsū
in ripas ac flumen præcipites ierunt
ut pote iniuste uadentes. Atq; ut ego
dixi multis a longe īspiciētibus duo
unus uidentur . Cum regius tanto
sublimior sit ut etiam nubes excedat
ī puro ac sereno aere . Alter lōge īfe-
rior circa ipsam nubium regionem
tenebrosus atq; caliginosus quo postq̃
mercurius herculem pduxit: omnem
ei loci naturā ostēdit . Cum hercules
ut iuuenis ac studiosus quæ itus erāt
uidere uehementer cuper& . Sequere
ergo inquit ut eorum differentiam
uideas quæ stulti ignorāt. Ostēdebat
ei primū in maiori apice mulierem
quandā pulcherrimā magnā illustri
folio sedētem ueste candida : sceptre
tenentem: non ex auro argento ue sed

ex alia q̄dā puriore clarioreq; natūra
q̄lē iunonē describunt facie admodū
ueneranda ac læta ut boni oēs ituētes
plurimū cōfiderēt: malus uero nullus
magis eam intueri posset quam uisu
hebes solis iubar īspiceṛ. Eius uultus
constans suiq; similis erat aspectus
nequaq; toruus. Locus ipse quietem
plurimam & fauorem oīū meliora
loquentium sine tumultu obtinebat.
Oīa fructibus omnigenisq; aīalibus
plena. Aurum argentū æs ferrum ibi
coaceruata non quod illa auro argēto
ue q̄cūq; itēta esset: sed potius aīalibus
fructibusque delectabatur: quam ut
hercules uidit uerecundia permotus
erubuit: at tanq̄ puer aliq; generosā
matrem ueneratus est. mercuriumq;
interrogat quæ nam ea esset. Cui ille
hæc inquit: est beatī regni regina ac
dea ab ioue deo procreata. Quap̄pter
hercules magis atq; magis confisus
rursum īterrogat quæ nam sint aliæ

mulieres quæ eam circumstant: adeo
formose : adeo magnifice & uultu
masculo . Hæc inquit : quæ irate ac
toruū aspicit: a dextris sedēs iusticia
est pulchritudine plurima ac mani-
festissima splendēs . iuxta quā eqtas
est ualde illi similis specie tamē pau-
lulū differēs . Ex altera parte mulier
admodum speciosa ac delicata suaue
ridēs pacem eam uocāt . Mulier uero
quæ ppe reginā ac iuxta illius sceptræ
stat robusta cana magnanima : lex
dicitur eadēq; recta ratio nominatur
consilii particeps & collega qua sine
nihil illis nec facere licet nec cogitaŕ
Quæ cum hercules audiret uideretq;
mirum in modū delectatus & nimīū
aduertebat: ut qui nunquā illarū esset
oblitus . Hinc postq̃ ad tyrannicū
ingressum descenderūt . Specta iquit
eam quā pleriq; mortales tantopere
adamant p̃ q̃ tāta negocia suscipiūt
cadēsq; moliuntur filii parētibus &

parētes filiis & fratres fratribus insidi-
antur: maximū malum exoptātes ac
beatum appellātes pœnitentiæ ptātē.
Et primo illi ingressum ostendebat q̄
quidem unus manifestus uidebatur:
q̄q̄ is ut āte dixi fallax & ad ipsū defe-
rēs p̄cipiciū alii uero p̄multi occulti.
Tota aut̄ circūstans regio subdita ac
diuisa sub ip̄o folio uidebat̄. Trami-
tes & aditus oēs sanguine & cadaue-
ribus pleni per horum nullū herculē
duxit: sed per aliam quandā puriorē
uiā ut pote spectatorē futuræ q̄ postq̄
it̄rogressi sunt tyrānidem iueniunt
sele regno de industria affingentem
& longe ut ipsa putabat altiore folio
sedētē quod cælaturas q̄dē plures auro
eboꝝ electro ebēno & coloribus uariis
distinctas habebat. Sed solii basis nec
stabilis erat nec firma sed mobilis ac
nutans nihilq; oīno ordine dispositū
inerat: sed ad gloriam ad iactantiam
ad delicias: oīa multa sceptrā: multæ

ty are: multa ī capite dyademata. Nā
& rēgni mores imitata ꝑ amico arrisu
(nescio quid) submisit ac subdole su-
furrabat: ꝑrouenerādo lætoꝝ aspectu
triste ac seuū aspiciebat. Et ut ma-
gnanima uideret accedētes despiciēs
honor nullo dignabat. Ex quo oībus
īfensa oēs ignorabat sedensꝫ q̄scere
nō poterat crebro circūspectās: crebro
a sede exiliens. Aurꝫ in sinu turpiter
seruabat: rursusꝫ id totū ex metu
effundebat: ꝑost rursus ne quis id
haberet corripiebat. Vestis eius uaria
nam & purpura & punicea & crocea
pepulorum pars alba erat: amictus
magna ex parte discissus: colores ua-
rios: nunc timens: nunc anxia: nunc
diffidēs: nūc irata mittebat. Interdū
tristitia hūilis: Interdū læticia elata
nunc admodum effuse ridens: mox
rursus lugens. Circa eam mulierū
turbā non q̄lem circa regnū diximus
sed crudelitas īiuria īiquitas seditio

quæ omnes illam dilacerantes pessime
disperdebant pro amicitia seruilis
illiberalisq; adulatio aderat: n̄ minus
quā ulla illarum infidiosa ac pernicioſa
quæ cū ſatis ſpectata eſſet & Mercurius
herculem percontatur utra ſibi earū
placeat. Alteram iquit uehementer
admiror ac diligo uere quæ mihi dea
uidetur quā ut emulemur ac beatam
dicamus æquū eſt. Poſterioſerū uero
hanc inimiciſſimā ſceleſtiſſimamq;
exiſtimo: q̄ plibenter ex hoc ſcopulo
præcipitem dare ac peit̄us abolerem
Hæc cū Mercurius intellexiſſet ioui
renunciauit ille herculi ut idoneo to-
tius humani generis imperiū p̄miſit
qui ubicūq; tyrannidē tyrannum ue
intelligeret ſuppliciis afficiebat ac
prorſus extinguebat tū apud græcos
tum apud barbaros. Vbicunq; uero
regnū regem ue honore p̄ſequēbatur
& ſeruabat. Vnde ſeruator hominū
dictus eſt: n̄ quod eos a feris liberaret

Nam q̄tum leo uel aper obesse hoībus
potest? Sed quod immites īprobosq;
homines excruciaret; & tyrannorum
superbiam ac potestatē contunder&;
quod & nunc facit & adiutor tibi est
& regni custos q̄diu imperas.

Alexāder cū adhuc eēt adolefcens
cū patre philippo dicit magno
ac uirili animo sermonē de Homero
habuisse; ac omnē fer̄ eā disputationē
de regno fuisse. Nam alexāder iam
cum patre exierat ī exercitū phibēte
quidem illo q̄q̄ retineri nullo modo
potuit. Nam quemadmodū generosi
catuli cāteris in uenationē exeūtibus
nō paciūtur remanere; sed sēpe ruptis
uīculis sequūtur; ac non nūq̄ p̄ studio
& iuuenta opus clamore perturbant
ante tempus feram excitātes; nō nūq̄
etiā exiliētes ipsi prādā capiunt. Sic
alexāder. Nā & ipsū ferūt cheronēsis

pugnæ ac uictoriæ causam extitisse
patre segnius se habere ppter piculū
Sed cum iam ab exercitu redissent: ac
musis apud pyeriam sacrificarent
olipico certamiē cōstituto quod apud
eos puetusta res erat adessentq; ambo
interrogat eum philippus cur tātope
Homerum admiretur: & illi solum
operam det. Cum nec alios negligere
conueniat: qui sapiētes uiri fuerunt.
Cui alexander uidetur mihi inquit
O pater nō omnē poesim regi cōuenire
quēadmodum nec amictū omnē. Nā
cæterorū quidē poematū alia ego ad
amores pertinere existimo: alia ad
conuiuia: alia ad pugilū uel equorū
laudes ac uictorias alia ad luctus mor-
tuorū. Quædā uero risus gratia sunt
comparata: quēadmodū comica: & ea
quæ poeta parius cōscripsit. Quædā
ex his fortasse cōmunia sunt. Cum &
priuatos simul & multitudinem ad-
moneāt ut ea sunt quæ phocylides ac

theognis fecit: quæ profecto quid aut
nobis aut nostrū similibus possunt
pdesse: qui oībus dominari & oīum
curā habere uolumus. Homeri uero
poesi solā ego generosā & magnificā
uideo. Cui is animus adhiberi debet
qui hominibus īperaturus sit: si nō
oībus at plurimis certe & clarissimis
pastor proculdubio ut ipse ait futurus
populorū. Et quēadmodū absurdū ē:
ut rex non optimo equo utatur: sic
etiam ut deterioribus poetis tanquā
ociosus īcunbat Vex ne hoc nō noris
Ego non modo non aliū poetā sed ne
cuiusquā qdē uersum præter homerū
ferre possū. Vehemēter itaq; philip-
pus eius animi magnitudinē admi-
ratus est: quo constabat illum nihil
humile nihil abiectum sentire. Sed
cū heroibus se ac semideis iā cōperare
Vex uolens illum ciere: num inquit
hesiodum parui faciendū putas? Nō
parui respondit imo nihili. At ille n̄

regibus fortasse nec imperatoribus: sed
quibusdam cui Alexander ridens
pastoribus inquit fabris & agricolis. Nam
pastores a musis amari dixit fabros
perite admonet quantum themonem
incidere debeant: agricolas quando
doliū inceptent. Nōne inquit philippus
utilia hæc sunt? At non nobis o pater
nec macedonibus iis qui nunc sunt
sed qui olim fuere cum pascentes &
agros colentes tribalis & yllrys serui-
ebant Sed quæ ab hesiodo inquit adeo
magnifice de satioe ac messe dicuntur
non ne tibi placent?

Pleados ē resecāda ceres adlantidos
ortu Hac autem sese stella condente
serendum est. Multo magis inquit
quæ ab homero de agricultura dicta
sunt. Cui philippus & ubi nam ho-
merus de agro colendo locutus est.

Num ea dicis quæ sunt in clippeo
insignita & arantium & metētium &
uīdemiātiū? nequē inquit sed illa potius.

Ac ceu mellores domini locupletis i
aruo . Quantum agri potuere sati
compendere tractum . Tantum iter
fese aduersi sternuntq; metuntque .
Farra solo succissa cadunt denique
manipli . Sic phryges hic vastat illic
populatur achiui Obliti nulla arma
timent nullumq; periculum .

At homerus cum hac diceret inquit
philippus ab hesiodo superatus est .
Nonne epigrama illud audiisti apud
heliconem in tripode inscriptum
Hesiodus donum dedit hoc spectabile
musis . Diuinum cantum cum chalcide
uicit homerum

Merito inquit Alexander homerus
superatus est non enim apud reges decer-
tauit : sed apud agricolas & priuatos
homines deliciis ac uoluptatibus de-
ditos . Nam & homerus in poesi sua
euboeas tetigit . Admiras philippus
quo modo inquit : quia solos eos in omnibus
gracis turpiter toro dit dicens retro

comātes: quēadmodū n̄nulli tenellos
pueros nunc tondent. Cui arridens
philippus. At qui o alexāder inquit
poetas bonos & graues rex scriptores
nequaquā offendere debemus. Cum de
nobis dicendi quæ uolunt habeant
facultatem Nō omnē iquit facultatē
Nā stefichoro cū de helena mētiret̄
n̄ fuit utile. Sed nec hesiodus o pater
uidetur ignorasse uires suas: & quātū
excederetur ab homero qd ais? Quia
inquit cum homerus heroum gesta
ptractasset ipse mulierū dinūerationē
fecit & profecto muliebria decātauit
in uiris laudandis homero concedēs.
At tu o alexander uter esse malles:
agamemnon uel achilles uel aliquis
alius heroū illorū: ā homerus? Mīme
inquit. Nam tu longe & achillem &
cæteros supas: nec deteriore te Peleo
existimo nec macedōiā phthia debi-
liorem nec olimpum montem pelio
dixerim ignobiliorē. At nec peiorē

ego disciplinā sub aristotele affectus
sum quā ille sub phenyce amyntoris
filio : q̄ domo exul a patre dissidebat
Præterea achylles alius obtemperat &
cum paruis copiis mittitur non rerū
dominus sed cōmilito. Ego uero nūq̄
sub cuiusdā īperio fui. Tū philippus
paululum percitus non ne īquit sub
meo īperio es alexander? neq̄q̄ respōdit
Nam tibi non ut regi sed ut patri
obtempero. At tu inq̄t philippus ais
te matre dea natū quēadmodū achyl-
les? num olympiade thetidi cōparare
uis? Ad hæc alexāder leuiter subridēs
O pater inquit ea mihi quā nereides
oēs uirilior uidetur. Hic philippus
subridens non solum inquit uirilior
sed bellatior. Nam mecū certare nō
cessat. Hæc qdē ita iter se colludebāt
Rursus eum philippus īterrogat. Cū
tu tātopeī hominē admirere cur eius
sapientiā aspernaris. Quoniā p̄conē
inq̄t magna & clara uoce in olympia

prædicantem plibēter audio: n̄ tamē
alios uincētes prædicare uellem: sed
ab aliis prædicari. Quæ cū dixisset
aperte declarauit homerū cælestem ac
diuinū hominē fuisse: & uerū uirtutū
præconē se uero ac uiros eius pugiles
ac certatores clarorū operū eē. Nihilq̃
absurdū iquit o pater si & ego bonus
poeta eēm natura id cōcedēte: quādo
q̃dem & oratoria regi p̄necessaria est
Nam tu sæpe tum & aliis Athenas
administrātibus tū etiā demostheni
rescribē ac respōdere cogeris oratori
ualde blando ac uehementi. Vellem
iq̃t alludēs philippus p̄ demosthenis
ui Atheniēsibus amphipoli cōcederē
Sed dic mihi quid nam homerus de
oratoria sentiat. Videť mihi o pater
uehementer eam admirari nō enim
dicendi magistrū phœnicem achylli
īduxisset nā eū a patre missū dicit ut
Quæ dicenda forent & quæ pagenda
docer&.

Et optimum quenq; ex principibus
facultatis huius studiosum fecit. Ut
dyomedem ulixē nestorē: & alterum
tum prudētia tum faciūdia pstantem
Nam iitio operis sic ait.

Cuius & e lingua par melli sermo
fluebat.

Adeo ut agamemnon mallet decem
eiusmodi senes consiliarios q̄ totidē
iuuenes: q̄lis erat aiax & achilles Sic
enim se cito troiam capturū sperabat
& quāta esset idicēdo utilitas ī altero
declarauit. Nā græcis belli diutur-
nitate defatigatis: & obsidiois diffi-
cultate. Præterea morbo & agamem-
nonis & achillis dissentione. Ad hæc
cum quidā assurgeret & eorū cōtionē
pturbaret multitudo ad naues ipetū
fecit: & q̄primū ascendentes fugam
parabāt. Cū eos retinere nemo posset
agamemnone quid in tāto discrimie
faceret nesciente. Non ne solus tunc
Vlixes eos reprimere ac reuocare

potuit: & tandē cū nestore ut maērēt
persuasit. Qua re non dubium quin
hoc oratoris opus fuerit. Multa alia
adduci possent: & non mō homerus
sed hesiodus uidet sētīr phylosophiā
& oratoriam regibus cōuenire ubi de
calliope dicit.

Calliope rgū comes ē ioue nata parēte
A ioue nutritos pariter committatur
honorat.

Carmina quidē componere O pater
& prosam orationē conscribere ut tu
epistolas in quibus te ualde excellere
dicūt nō admodū regibus necessariū
est nisi dum iuuenes sunt: & ocium
ad eam rē habent: quēadmodū thebis
te ī studio litterarū dicūt elaborasse.
Nec etiā phylosophia regi exq̄sitiſsiē
atingēda est: sed simpliciter & sine
ulla fictione operibus ip̄is se clemētē
mansuetum & iustū ostendere debet.
Itē fortē excelsum & quod ad diuinā
naturā proxime accedit beneficium.

Præterea cū tēpus fert libēter audiat
quæ ex phylosophia sūt : nisi a maioribus
suis discrepent & contraria uideātur . Vir aut præstās & generosus
meo consilio delectari & animum
adhiberi poesi debet : nō oī sed optime
& magnificētissime : qualem homeri
solū & hesiodi scimus : ac si q̄s alius ē
qui boni aliquid dixerit . Nec omnē
eum mulicā perdiscere uolo : sed uel
lyra uti uel cythara solum ad laudes
& cultus deorū Cāt & præterea clarorū
uiroꝝ gesta . Non tamē sapphyca nec
anacreontica amatoria carmina : sed
stefichoria aut pīclarica si q̄ necessi-
tas fuerit quāq̄ ad hæc fortasse satis ē
homerus . Num tibi inq̄t philippus
homeri ulla ad lyram uel cytharam
uidentur decantāda ? Cui alexander
toruum aspiciens ut leo Ego inquit
homerica p̄ multa ad tubā decantari
arbitror oportere nō q̄dem reuocantē
sed adhortātem icitantē : & ea iubētē

nō quæ a muliebri uirgineo ue choro
dicuntur sed quæ ab armata phalāge
magis q̄ cyrteia illa apud lacedemo-
nios Tum philippus uehemēter illū
collaudauit : q̄ tā multa ac præclara
de homero dixisset . Hoc enī inquit
de quo n̄c mētione fecimus homerus
ostendit . Nam cum Achylles pugna
detraçaret nō eū amatoria carmina
decantātē induxit q̄q̄ bryseidis amore
tenebatur : sed cythara utentem non
me hercule ēpta nec domo allata sed
ex spoliis exēpta cum arisbam cepit
& etione hectoris focerū iterem̄it nā
Hac aiūm oblectās heroū gesta caēbat
Quasi uir generosus ac regius nunq̄
clarorum operū obliuisci debeat nec
edendo nec canendo sed semper uel
ipse magnū aliqd & egregiū facere .
Vel eorū recordari qui fecerunt . Hæc
Alexander cū patre differebat aiūm
suū ostēdens . Nā & homerū sūmope
diligebat : & Achylli ppter Homeri

poesim inuidebat: quemadmodum
nonn unq̄ mali pueri bonis iuident q̄
meliores amatores habeant. Agamē-
nonē uero non ualde beatum putabat
Nam se longe pluribus i peraturum
sperabat. Poetas autē alios non ualde
curabat scesichori & pīdari idcirco
mentionem fecit: q̄ alter Homerum
imitari uideretur & troiam captā nō
male scripsisset & q̄ gentilem suum
& eodem nomine alexādrū laudasset
qui phyllelem cognominatus est sic
dicēs fortunator de noīe dardaīdarū
Qua ppter tū postea thebas dirueret
solam illius domū itactā reliq̄ iubēs
inscribi pindari poetæ domum ne
incendite. Solebat enī is qui eum nō
male laudassent gratias plurimas re-
ferre: adeo honoris cupidus fuit Sed
o fili inquit philippus Nam te dum
talīa refers perlibenter audio. Num
regem uis ædes ad uoluptatē ædificār
auro electro & ebore præcioso ornatas

nequaquā iqt. sed potius hostiū spoliis
& armis & deorū templa tali ornatu
placari quali hec tor uolebat cū præ-
stantissimū quēq; achiuorū prouocās
dicebat si uictor fuero corpus ego fo-
cis sepeliendum reddam arma uero
detrahens.

Hæc ad templa feram suspendamq;
arci tenentis

Hic enim templorum ornatus longe
præstantior est quā qui ex smaragdo
& sardoniche est quali sardanapalus
ninū adornauit. Talia enī studia nō
regū sūt sed stulte alicuius ac lasciuie
mulieris luxus. Nec ego inquit tam
Atheniensibus inuideo ex eo sūptu
& impensa quā in ciuitatē ac templa
fecerunt q̄ ex rebus gestis maiorum
Nam maridony acinacem & clypeos
lacædemoniorum pyli captos longe
præclarius ac præstātius monumētū
habēt quā arcis uestibula uel olympiū
illud quod īfinitis talentis constat.

Minime iqt philippus homerꝫ i hoc
potes laudare: q alcinoi regiam uiri
græci & insularis non solum ortis &
arboribus & aquis iucūdiſſime ihabi-
taret ſed aureis etiā ſtatuis exornauit
Menelai quoq; domum eiꝫque ab
exercitu redeūtis: non ne quaſi ꝑſicā
& medicā facit: ac non multo minus
quā eam quæ ſemiramidis uel darii
uel xerſis fuit ſic enī inquit.

Vt ſolis radii ſplēdēt ut cādida phœbe
Sic auro argēto electro niueoque ele-
phanto Conſpicua iſignis menelai
teſta nitebant.

Nam tua quidē ſentētia potius eam
troianis ſpoliis q̄ his ſplendere oportu-
iſſet: paululū iꝑmoratus alexander
uidetur iquit mihi homerus. nec hoc
ſine reſpōſione ꝑræterire Nam ipſe
fortaſſe regiā ad menelai mores fecit
quē ſolū ex omnibus achiuis mollem
bellatorē dixit. Cū is poeta nihil fere
temerē dicere ſoleat Sed ſæpe & uestitū

& domiciliū & uictum ad hominum
mores accōmodat. Et ppter ea regnū
apud phæaces & ortis & pomis ānuis
& iugibus fontibus adornauit p̄fertī
calypsus formosissimē atq; humaissimē
deæ domum quæ ī insula habitabat.
Nam īsulā eam tū egregie odoriferā
propter suauissimos ī ea odores dixit
tū & uirentibus & amenis arboribus
opacam. Circa speluncā quoq; uites
pulcherrimas racemis onustas. Ex
antere domus parte prata mollia
appio & aliis herbis plena. In medio
aquæ nitētis ac pellucide fontes q̄tuor
qui undiq; decurrebāt cum locus eēt
equalis & nulla ex parte propendens
quæ omnia mirū īmodū amatoria &
iucūda erant quēadmodū deæ facies
menelai uero aulam: ut alicuius asi-
atici regis & auro & opibus locupletē
Nam ille nō longe a pelope ac tātalo
aberat. quod etiā euripedes in aduētū
regis chorū īnuere fecit cum diceret

menelaum ob multam opulētiam ex
sanguinetantalidax uideri At neq̃q̃
his similem ulixis domū fecit Sed ut
uiri alicuius muniti & ad hoc ipsum
instructā sic dicens

Sūt alia ex aliis īstructa sed illius aula
Stat uallo & muro duplici stāt robore
poetæ Vt uis nulla queat tātas eui-
cere moles.

Sed poetam ipsum in q̃busdā quasi
narrātē accipe debemus ī q̃busdā q̃uī
consulentē & admonentē in q̃busdā
quasi uituperantē & deridentē. Quæ
uero ad cubile & quotidianū uictum
attinēt satis īstitūere homerus uidet̃
regia quadam & re uera heroica īsti-
tutioē: a quo lygurgus discēs laconica
conuiuia instituit quæ illi philicias
cœnas uocant. Nam & ip̃m homeri
laudatorē dicūt & primū ex creta uel
ionia poesim in grāciam detulisse.
Dyomedē itaq; ualde duriter accūber̃
fecit sup̃ agrestis bouis pelle: tela illi

in cuspidem erecta circūponens non
ornatus (me hercule) gratia sed ut
captu promptiora essēt. Heroas aut
carnibus bubulis uesci uirium non
uoluptatis gratia. Agamemnonem
uero qui ditissimus erat & uniuersæ
rei dominus: semper bouem mactare
dicit: & p̄stātissimos quosq; inuitare
& aiacem post uictoriam bouis tergo
accipit: pisces nūq̄ gustare facit: etiā
tū ī littore maris essent castrametati
piscosum hellespōtū uocans id quod
est cuius recte plato cōmeminit. sed
nec procos piscibus uesci in ithaca
dixit cū ualde lasciui eēnt & delicati
& talia ederent. Cum itaque hæc ita
pertractet manifeste declarat qualem
cibum & ad quē finē eē oporteat: quē
cum laudare uult roborificas epulas
dicit q̄ robur silic& uires exhibere
possint. Hæc dicēs docet & admonet
quā uir prætās mense curam habere
debeat: cum ipse & uarios & lautos

cibos non ignorarit. Quare qui nunc
in his effusi sunt ut syri & perſæ &
ex græcis itali : & iones ad homericū
apparatum atq; opulētiam minime
accedūt . Sed num inquit philippus
uestem pulcherrimam regibus dat ?
nempe rſpondit non tamē muliebrē
nec uariam . Agammenonem solum
purpura ornauit : & ulixē una palla
domo aduecta . Arbitrat enī prīcipē
n̄ humilem uideri oportere : nec pri-
uatis & multitudini similem . sed &
ueste et armatura ab aliis diuerſum :
non tamen delicatum nec curiosum
Nam carem illum auro redimitum
ad pugnā exeuntem ualde cōtumeli-
ose increpat .
Ille auro ut mulier pugnā redimitus
adibat . Non tamē hoc demēs durum
depellere fatū Eualuit manibus do-
mitus præstātis achylli . Nanq; illū
æatides rapidi simoentis ad undam
Exēptū pariter uita spoliauit & auro

Simul molliciem eius ac stultitiam
deridēs qui mortis præmia hostibus
portar&. Sed nonne homerus aurea
gestamina ī bello laudat: ut armillar&
torquiū phalerar& ex ære & auro: q̄liū
persæ studiosi dicuntur. Non enim
Homer& bellicar& rerum īprehensorē
habēt. In q̄bus studiis & duces bonos
& multitudinem ordinatam fecit.
Procedunt enim apud eum achiui
ordinati qui ductores timēt. Barbari
vero īordiātī & tumultuosi ut grues
Nam id maxime in periculis salutē
& uictoriā affert ut exercitus ductores
metuat. Nam qui duces suos n̄ timēt
cito hostem timebūt. Et cum achiui
ductores eēnt q̄ete dixit castrametari
Troiani uero cum quid eis succedere
uideretur tota nocte.
Inseq̄t clamorq; uir& clāgorq; tubarū
Quare maximum uirtutis uel uitii
signum est uel continenter prospera
uel aduersa incontinenter ferre. Sed

homerus O pater idoneus mihi ca-
stigator uidetur Cui rex qui animū
conatur adhibere optimus erit & for-
tunatissimus. Is enī aperte duas rēgis
uirtutes ponit fortitudinē ac iusticiā
ubi dicit.

Ille bonus pugnator erat dux optiūs
idem.

Quasi cæteræ has cōmittentur. Nec
solū princeps & fortitudine & boitate
præstare debet: Sed nec eos audiri qui
carmina mollia & animos relaxantia
canūt. nec prauas & corruptas modu-
latorum consuetudines admittere:
quæ ad imperitæ cōsuetudinis oblec-
tationem factæ sunt. Sed hæc omnia
q̄longissime abiicere: & ab animo suo
abalienare: et e regia ciuitate risus
incontinētes & eorum auctores cum
dicacitate carpētes expellere siue me-
trici sūt siue nō. Saltus quoq; lasciuos
& meretricios mulierum gestus in
lasciuis saltibus. Item incitatos &

exleges modulationum numeros: &
fractos absurdis inflexionibus modos
& multiuocorum instrumentorum uarietates
omnino submouere. Solūmodo eum
tātum admittit qui maiori cōuenit
fortem clarum & grandē quod non uoluptatē
nec segniciem audientibus affert sed
terrorem ingentem ac tumultuosum
incutit qualē mars ipse excitauit.
Clarius excelsa theucros hortatus ab
arce.

Et achilles sola uoce priusquā cōspice-
retur troianos in fugam uertit ex quo
duodecim uirorum mors apud eorum currus
& arma consecuta est. Præterea eum
cantū quod a musis ad hoc ipsū institutus
est uictoriæ signum qualem achilles
iussit achiuos decātare cum hectorē
ad naues ducere ipse exorsus.

Nūc agite o danai lætum pæana ca-
nentes Digrediamur. & hunc naues
ducamus ad altas. Gloria nobiscum
est: occidimus hectora magnū. Quē

iuxta atq; deum troes sociiq; colebāt
Præterea cātus adhortatorius qualis
est lacedæmonioꝝ cum p̄liū ineunt:
ualde lygurgi reip. & illorum studiis
conuenit sic.

Eia agite o sparte iuuenes gens iclita
bello Rē telo gerite & parmā p̄ferte
sinistra Haud quāq; patriū spartaīs
parcere uitæ.

Saltus quoq; his similes non lasciuos
& mutātes sed quantum fieri potest
fortes & temperātes it̄roducere deb&
deo primicias & reipu. meditationē
Saltum etiam armatum cuius poeta
merionē peritū dixit. Nā troianum
quendā induxit ita dicentē.

Merione q̄q; celer es saltusq; peritus
Cessasses: si te potuissē attigere telo.
An tu aliud saltādī genus existimas
poetā dixisse: moli filiū edoctū q̄ iter
præstātes cōnumeratus ē quā armatū
quod erat curetum cretensiū patriū
motū scilicet celerem ac leuem: & ad

precauendum uel euitandum telum agile
His consequens est ut non talia uota rex
optet & quælia cæteri: nec ita deum iuocet
ut anacreon poeta ionicus.

O domitor rex & dux amor. Qui cum
nymphae ceruleæ: Et purpura ludit
uenus. En genua supplex amplector
tua. Tu propicius teneras exaudi preces
Faue cleobulo suscipe amorem meum.

At nec atticorum bacchanalium & uinolentorum
uota regi conueniunt: sed uulgaribus:
sodalibus: hilaribus: & animo
relaxatis: quæ illud est.

Vtinam ex ebore formosa fieret lyra.
Et me formosi pueri in bacchi ferrent
choros. Vtinam aurum nitens ac pusillatum
fieret Et me formosum formosa gestaret
mulier

Sed illud potius ut homerus optante
græcorum omnium regem fecit.

Summe deum qui celsa colis da iuppiter
oro. Ne sol ante cadat pelago & nox
ingruat atra Qua priami hac turbæ

uertāq; palacia dextra. Iniciāq; ignē
portis : ferroq; rigētem. Hectoris in
missa loricā cuspide rumpā. Tum
phryges & quicūq; phrygū sūt arma
secuti Mordicus appēdant pstrati
in puluere terram.

Multa ex Homero praecepta & docu-
menta fortia ac regia afferri possent
de quibus alias fortasse longius ptractā-
dum erit. Sed in hoc maxime eius
sententia deprehendit̃ q̃ principem
oīū optimū esse debere existimat :
quod praefertim in Agomemnone
ostendit: cum exercitū parat & duces
& nauīū multitudinē dinumerat. Ibi
enī nullū heroum ei comparari posse
ostendit: sed quantum thaurus ma-
gnitudine roboris reliquū armētum
exuperat tātū illū dixit alios excelleŕ
Fecerat atriden agemēnona iuppiter
illo Ipse die tantū reliquos praestaret
achiuos: Quantū armēta boū pcellit
robore thaurus. Caetera quae saltus &

pascua læta pererrāt.

Quod ut mihi uidetur n̄ simpliciter
dixit. Nam si solū eius uires laudār
uoluisset leonē illū cōparare potuiss&
Sed mansuetudinē eius & studium ī
subditos ostēdere uoluit. Taurus enī
non solū aiāl generosum est: sed etiā
uiribus utit̄ n̄ sui gratia quēadmodū
& sus & leo. Aquilæ quoq; cibi gratia
alia animalia p̄sequūtur. Quap̄pter
potius tyrannidis q̄ regni exemplum
præbent. Taurus maxime ad regni
imaginē accedere uidetur. Nam &
cibo p̄mpto & uictu pascuo utit̄: ut
nihil ei uiolentia uel auaricia ad hāc
rem opus sit: sed satis ē ei necessaria
possessio quēadmodū beatis regibus.
Nam & sui similibus imperat & do-
minatur cū cura quadā ut sic dixerī
ac beniuolentia partim eos ducēs ad
pascua partī n̄ fugiēs si q̄ fera irruat
& totius armenti propugnator est
debilibus opē fert uniuersos a piculis

tueri studet ut principē ac uerū regē
debet: & eū q̄ honor maximo dignus
est. Et si quādo aliud armentū appa-
ruerit. Cū duce illius decertat uicto-
riæ gratia ut p̄stātior ipse & p̄stātius
armentū suū uideatur Sed cū hoībus
nō pugnare & cum brutorū aiāliū ad
īperādū optimus sit: tamē p̄stātioris
īperio accedere. Robore qdē & ammo
& uiolentia a nullo superari nec cuiq̄
cedere. Cogitatione uero & prudētia
sponte se subicere quomodo n̄ p̄clarē
quoddam præceptū ac documentum
prudentū regum dicemus: q̄ scilicet
oporteat eos hoībus iuste imperār cū
præstātiores sint & a natura id īpiū
habeant & subditorū multitudinem
consilio & cū opus sit bello cōseruare
& a sæuis & īiq̄s tyrānis custodire. Cū
cæteris uero regibus quicunq̄ sint de
uirtute certare: & propter coēm uti-
litatem quærere si fieri potest hoībus
omībus dominari deos autē meliores

tanquam pastores optimos sequi et
p̄statiore beatiorēq; naturā ī honore
p̄ponere et eos dn̄s suos existimare.
Se uero primū deīde alios sibi subdi-
tos ostēdere magni ac primi dei pre-
ciosissimā possessionē eē. Nā & quē-
admodū boni pastores cū taurus mo-
lestior acerbiorq; factus p̄ter naturā
ac flagitiose imperat contemnens ac
lædens armētum suū & extrinsecus ī
fidiātibus cedēs pretēdens imbecilli-
tatem. Cum uero nullū piculū adest
tū maxime cōtumeliat et afferatur
partim acriter ac minaciter mugiens
partim erectis cornibus n̄ resistētem
feriens ī miōribus & n̄ repugnātibus
uires suas ostentās & armētū terrore
pascere non sinens Hunc domini &
bubulci tanq̄ non idoneum armenti
ducē submouēt & expellūt: at mitem
& contra feras aīosum & īpterritum
magnificū & uenerandū armēti ducē
& custodem: qui pastoribus cedit &

obtemperat: ad extremam usque senectutem
retinet: etiam si corpore grauior factus
sit: sic etiam & dy. Nam maximus regum
omnium rex & curator & cois hominum
pater Iuppiter eum qui uolentus & iniustus
& iniquus rector est uires suas non cum
hostibus ostendere: sed contra subditos
& amicos uoluptatibus insatiabilis
opibus inexpletus celer in suspicando
inplacabilis iracundus calumniis incitator
persuaderi nescius astutus insidiosus
deiectus intractabilis: malos augens bonis
inuidens ignorans nullum amicum putans
sed ut uilissimam possessionem habens
eicit & excludit tanquam indignum qui regnet
& illius honoris & cognominis par-
ticeps sit. Cum ignomina & ludibrio
ut phalaris & apolodorum & multos
alios. At forte & humanum & subditis
beniuolum & uirtutis cultorem & erga
bonos studiosum ad poenitentiam cogentem
eos qui iniuste fecerunt. Debilibus subue-
nientem. Virtuti deditos complectentem

frequēter ad senectutē pducit quēad-
modum cyrrum & deiocemmedum
& agathyrium scitham et leuconem
et multos lacedæmoniorū reges. Et
quosdā ātiquorū in ægipto. Quod si
fati necessitas eū āte senectute cogat
saltem memoriā de se quā optimam
efficiat: & nomē apud oēs clarissimū
Quēadmodū dixit alexāder hercules
p̄genitor noster fecit q̄ p̄pter uirtutē
iouis filius putatus est. Quæ cū phi-
lippus audiuiſſet ualde gauisus non
frustra iqt alexander aristotilē maxī
fecimus & patriā ei ſtagirā i olynthia
īſtaurādā cōceſſimus. Vir enī multis
& magnis muēribus dignus ē: si talia
te de principatu ac regno doc& siue
exponendo homerū siue alio modo.

Socrates quē tu exaudi: tu ſcis
multis ānis añ & senē & paupē
atheis fuiſſe. Interrogatus. Nū p̄ſax

regē fœlicē putaret: fœlix iqt fortasse
id tñ nō scire se affirmavit: q̄a cū eo
nūq̄ eēt cōuersatus: nec eius mentem
nosset. Quasi n̄ i auro nec i ciuitati-
bus nec i regionibus nec i multis hoī-
bus i perādīs sed i cuiusq̄ aīo fœlicitas
ip̄a cōsisteret. Socrates q̄a ignorabat
quo aīo eēt p̄sax rex: ignorat se illius
fœlicitatē ignorabat. Ego uero p̄tā-
tissime i perator q̄ tecū sū uersatus n̄
minus fortasse tuæ naturæ quā alius
quis cōscius sū. Nā tu & ueritate &
aperto aīo magis gaudes q̄ fraude &
adulatione. Voluptates aut ut hoīes
adulatores suspectas habes. Labores
ita fers ut existimes eos uirtutis esse
argumētū. Et quoniā te antiqs uiris
familiarē & eorū quæ prudēter & accuratē
te dicta sunt studiosū uideo apte uix
beatū dixerī q̄ cū post deos potestātē
maximā habeas optime tñ ea utaris.
Nā cui uoluptatibus oībus p̄frui la-
borem nullū experiri & i extrema &

desidia uiuere liceat: & ut breui cōp-
hendamusq̄ quæ uult efficere possit:
nō solū nemine phibēte: ueru etiam
ap̄pbatibus oībus. Is cum æq̄or iudex
sit quā q̄ legittiē iudicāt. Clemētior
rex q̄ magistratus q̄ i urbibus obnoxii
sūt. Iustior dux q̄ milites q̄ sequūtur
Amātior labori oībus opibus q̄ qui
nullis delitiis abundant beniuolentior
subditis q̄ filius parentes. Terribilior
hostibus q̄ iexpugnabiles & iuicti dii
quomō n̄ dicere possumus uiri huius
fortunā n̄ solū ei sed aliis oībus opti-
mā eē. Nā priuatorū hoiū cū pote-
stas parua sit parua ē etiā eorū fortūa
ac solius eius q̄ eā habet: ac cui multæ
ciuitates odediūt: cuius sniæ multæ
gētes gubernātur: ad cuius prudētiā
innumere ac diuersæ natioēs r̄spiciūt
si is talis sit oīū hoiū seruator &
custos ē. Nā eius prudētia q̄ oīa tenet
i prudētibus pdest cū ea oībus cōsulat
Tēperātia icōtinētes tēpatos facit: cū
ea oēs spectet. Iustitiā etiā iniustis se

ipertit. Fortitudo aut nō solū minus
aīosos feruat sed etiā efficit audaces
Nā nemo adeo timidus ē q si illum
seqt q cū facile uicere pōt nō audeat:
nemo adeo remissus: q desideat si eū
īstructū uiderit cui soli deus dedit ut
īperaret. Nemo adeo ipudēs ut p cæ-
teris quæ necessaria sunt elaboret: in
hoc aut nolit elaborar: quod & home-
rus dicere uidetur. Vbicūq; enim de
optimo pīcipe mētionē facit dicit:
sub quo populi uirtutē adipiscuntur.
Nā eiusmōi rex uirtutē dat: quæ aliis
pulcherrima possessio ē sibi p neces-
saria Quis enī maior īdig& prudētia
q q de rebus maximis cōsultat: quis
iustitia exq̄sitiorē q q legibus maior
est? Quis tēpātia cōtinētiore q q rex
oīūm licētiā hab&? Quis fortitudinē
firmior q is a quo oīa cōseruāt? Quē
magis uirtutis opa delectāt q q omēs
hoīes animi sui spectatores ac testes
habetur? ut nihil efficiat quod magis
latere possit q ī sole p tenebras ābularē

Nā q̄ cætera oīa declarat etiā seip̄m
oñdit. Quæ oīa nō ignoro longiori a
me tēpore dici oportere. Nec uerēdū
ē ut ego q̄cūq̄ assentādo dicer uidear q̄
nō parua nec ī paruo tēpore libertatis
experiētīā dedi: q̄ si cū mētiri p̄pter
metū necessariū uidebatur solus uera
dicer audebā cū piculo capitis nūc cū
oībus uerē dicere liceat metiar nullo
piculo īminete: p̄fecto ne licētia t̄pus
p̄spectū habere nec adulationis. Et cū
oēs q̄ aliqd sp̄ote agūt uel pecuniæ uel
gloriæ uel uoluptatis alicuius uel uir-
tutis atq; hoēsti gratia id agāt. Ego a
nullo unq̄ pecuniā accepi multis etiā
dar uolētibus & cū mihi pauca adeēt
nō solū aliis īpartiri sed etiā effundere
uideri poterā. Verē ego quā uoluptatē
capio cū tū adultores īpos uideā qui
hāc artē exercēt nihil adulatione iu-
cūdius confiteri quō enī iucūdū esse
pōt: ut is iuste uitupetur q̄ aliū īiuste
laudat. p̄fecto nec p̄clarum nec pul-
crū uidetur adulari siue honoris siue

uirtutis grā fiat. Nā oīūm ut sic dicā
uitioꝝ nullū iueiri fœdius pōt q̄ adu-
latio. Primū enī quod pulcherrimū
iustissimūq; ē laudē labefactat adeo ut
n̄ āplius credibilis nec uera uideatur
Et quod oīūm grauissimū ē uirtutis
præmia īp̄bis dat. Quār multo peius
faciūt adulatoris q̄ q̄ nūmos adulterāt
Nā ii nūmos suspectos illi ne uirtus
credat̄ efficiūt. p̄terea malus & dicit̄
& uere stultus ē. Adulator aut̄ stulti-
tia oēs exupat: solus enī ex iis q̄ ueri-
tatē obscurāt: falsa dicēr aud̄ & iā
is q̄ maxiē illū mētiri sciūt. Nā quis
adeo reꝝ suar̄ ignarus aut quis adeo
stolidus ē q̄ ignor̄ utꝝ labor̄ an desi-
dia gaudeat & utꝝ auferēdo aliis an
iusta faciēda lætē. Et utꝝ uoluptati-
bus succūbat ā hoēstar̄ actionū amās
sit. Et cū maxiē laudādo obseq̄ putet
id mīme assequitur: sed ecōtra potius
odio habet̄ nisi q̄ laudāt̄ oīo leues sit.
Nā q̄ pauperē beatū & locupletē dicit
ipse in primis mentitur: ei uero qui

magnificat paupertatē exprobrat Rursū
q̄ foedissimū ut pulcherrimū laudat:
qd aliud facit nisi q̄ foeditatē ei pfert
Et q̄ mancū iteḡr dicit quō obsequitur
cū illū memorē faciat ifortunii. Qui
uero stultum ut prudētem laudat is
fortasse ppter audientis ignorātiā
uerisimilior uideatur & eo maius de-
trimentum affert. Persuadet enī ut
sibi ipse cōsulat & nihil prudentibus
committat: qui timidum ut fortem
admiratur is ita laudati mēte utitur
ut ille ex ea persuasioē fortitudinis opa
agrediens cito pereat. In uniuersum
adulator deprehensus non solum ac-
cusatur sed etiā odio habetur. Cum
deridendo dicere uideatur q̄ si per-
suadēdo quasi uera dicat non magnā
gratiam assequitur qd gratificatur q̄
uera dicit? At longe quidem peior
est falsis testibus qui nō corrumpūt
iudicem sed tatummodo decipiunt
Laudator uero laudando corrumpit.

Sed ego ne apud eos qui calumniare
uolunt adulationis crimē subeam. Et
cum tu nolis ī oculis laudari de optio
prīcipe dicam qualem esse oportet. Et
quid ab eo differat qui se principem
affingit cū a principatu ac regno plu-
rimum distet. Quod si quis dixerit
me eadem dicere: id crimē mihi cum
socrate cōmune erit. Dicūt enī aliqn-
do Hippiā Heliēsem cum aliquādiu
socratem audiuiſſet multa de iustitia
ac uirtute differentem & in exemplū
ut solebat gubernatores medicos cer-
dones ac figulos adducentem dixiſſe
cum sophista eſſe. Rurſum eadem
o socrates at ille ridens & de iisdē inq̃t
Tu enim ut uidetur propter excellētē
ſapientiam nunquam de eiſdem eadē
dicis. Nobis quidem hoc ex optimis
unum uidetur: quod qui mentiūtur
multa ac diſſimilia dicunt. At quera
dicunt alia a ueris dicere non poſſunt
Ego autē ſi meliorē magiſq; cōueniētē

tibi materiã uiderẽ ea profecto aggred-
derer. sed nec medicus alios sermones
audire nec dicere rectius potest quam
qui de corporis sanitate atque morbo
sũt. Hii quidem salutiferi medici uo-
cantur. gubernator alios q̃ qui de anni
temporibus & uentis & astris p̃tractãt
Hii enim gubernatorii dicũtur. Nec
rex & princeps quam de principatu et
hominum administratione. Quare de
q̃bus socrates existimabat de is dicere
conabor. Postquã socrates interrogãti
de foelicitate respõdiss& . qui eam in-
terrogationem fecerat rursum o socrates
inquit . At tu hoc maxime scis illum
omnium hominum qui sub sole sunt
fortissimum esse nec minore diis po-
testatem habere cui facilia sũt ea quæ
nullo modo uidentur effici posse . ut
si uelit pedestri exercitu mare p̃uium
faciat . Flumina ab hominibus epota
deficcet. mōtes nauigabiles reddat . an
non audiuiſti Xersem persarum regẽ

terram mare fecisse cum mōtē maxīm
diuideret & atho seperar& et cōtinēti
pedestrem exercitum per mare duxit
Ipse curru uectus quemadmodū Ho-
merus de Neptuno dicit . Et fortasse
similiter delphīes subter ratē natabāt
cum ille ueheretur . Atq̄ nec hoc inq̄t
socrates tibi facile dixerim num qui
hæc facit maxima possit efficere ut tu
dicis an minima : an omnino nihil ?
Nā si tēpatus & fortis et iustuserat &
cū mēte faciebat ea quæ faciebat . fortē
eū et maxīæ potenciæ uirum existimo
At si timidus & stultus & flagitiosus
et exlex & in cōtumeliā hæc omniā
moliebatur contrarium mihi uidetur
Et ibecillior is qui ualde pauperes sūt
nec unius glebæ possessor quā alimēti
gratia ligone contundat . ne dū mōtes
maximos possit dissoluere ut tu dicis
Nam qui iram compescere quæ sæpe
e mīmis rebus excitatur . q̄ turpissīas
cupiditates sedare . q̄ mœstitiā pellere

cum interdum nihil triste adsit . qui labores ferre etiam uoluptatis gratia . qui timorem excutere non potest . qui nihil prodest in periculis : sed maxime obest . quomodo uon ualde effemiatus est . cum & a mulieribus & cunuchis superetur . an tu eum fortem dicis qui a somno qui omnium mollissimus ē uincitur . a quo saepe sine uinculis impeditus ne dum ipse aliis . sed ne sibi quidem potest opitulari nec quenquā ad auxilium inuocare etiam auxiliari uolentiū . At nōne illud scis o socrates cum maxime atq; optime totius orbis parti imperare ? Nam præter gratiam italiam & nonnullas alias gentes quæ sunt in europa cæteros omnes subegit et toti asiæ dominatur usq; ad indos . et ex iis multi ei dicunt obedire . Lybiæ ex magna parte ipat in europa thraciæ et macedoniæ . Et hæc oīa tenet unde solus rex magnus dicitur . At nec hoc qdē scio an rex etiā sit unius ciuitatis

uel uillæ . Tu solus ergo iquit hæc nō
audiuisti quæ omnes norunt . Audio
iquit multos eadē dicere quæ tu dicis
et græcos & barbaros sed quod me scire
nō finit tale est . Nescio o bone uir nū
his omnibus legittime iusteq; præsit
ac talis sit qualē ego persæpe dixi . Nā
si clemēs si humanus si legitimus sit
si comodū & salutē curet subditorum
et cū felix sit : et prudens ut dixi aliis
felicitatem suam impertiat . nec suū
nec subditorum comodū labefactet
sed tunc maxime gaudeat : & optime
secum agi put& : cum subditos recte
habere uiderit . Ille profecto & potētia
magnus & uere rex est . Atq; pecuniæ
et uoluptatibus studet & exlex est et
iniustus & se solū aug& multa undiq;
cōgrēs plurimis & maxīs uoluptatibus
perfruens expers laborum degens in
desidia . subditos uero ut seruos & mi-
nistros putans suarum deliciarum . q
nullos boni pastoris mores hab& qui

nō tectū . nō pascua pecori suo puidet
nō a feris defēdit nō a furibus custodit
sed uel ipse diripit & labefactat uel cæ-
teris ut hostium prædam permittit .
Nunquam ego hunc talē nec prīcipē
nec imperatorem . nec regem dixerim
sed potius imperiosum tyrannum ut
aliquando Appollonius sicyoniū ty-
rannū appellauit . quanq̃ multas terras
habeat et multa sceptrā ei obediāt . Hæc
ille dicere solebat semper ad uirtutem
exortās & principes & priuatos efficiēs
meliores Qui uero post eum fuere si-
milīa de principatu ac regno dixerunt
sapientissimam eius sentētiam secuti
Sed primum nomina ipsa differentiā
rerū declarant . Dicitur enī prīcipatus
legittima hominum administratio . et
hominum prouidētia secundū legem
Regnū uero dicitur principatus nulli
obnoxius . Nā rex & imperator nulli
sūt obnoxii . Lex autē est regis decretū
His contrarius est tyrannus uiolentus

et ex lex hominū usque eius scilicet q̄ plus
posse arbitratur. Ita nos existimamus
et dicimus de pio ac diuino rege atque
īperatore. Tres enī gubernādi species
clarissimæ sunt. quæ iusticia & lege
constat. optimo numine ac fortuna.
Prima quidem quæ maxime cōtingere
uidetur & de qua nunc agimus est. cū
ciuitas uel multæ gentes uel homines
uniuersi unius boni uiri uirtute ac sē-
tentia recte administrantur. Secunda
dicitur optimatum cum nō unus nec
multi: sed pauci & optimi īperāt. quæ
ab illa supiore & utili iā plurimum
distat quod & homerus itelligēs dixit.
Non opus ut multi sed princeps impet
unus. Rex unus cui sceptrum dedit ue-
nerādāq; iura. Iuppiter ut quæ recta
forent ac iusta uideret. Tertia quæ
minus contingere uidetur uirtute et
temperantia populi clementem ac le-
gittimū statū aliquādo iā cōsecuturā
sperat. Ea popularis status nominatur

15
nomen clemens & mite si contingat .
Tres hostitatus tres alii cōtrarii & trās-
gressorii labefactant . Primus ac potē-
tissimus est tyrannicus . cū pessimus
aliq̃s iuste ac uolēter cæteris opp̃ssis
dominatur . Post hunc est paucorum
ditio atque dominatus durus i primis
et iniustus quorundam prædiuitum
potentia & improbitate in multos atq̃
inopes . Post hūc est uaria & uniuersa
uis ignare & sēper sæuiētis multitudis
& ab itēpātibus popularibus pturbata
tanquam a graui ac sæua quadā pcella
quæ ab asperrimis uentis exagitetur .
In his quidem multas misérias & ca-
lamitates quæ i utroq̃ eorum sup̃iore
tempore contigerunt commemorare
possemus . Sed de felici ac diuino statu
qui nunc est diligentius persequendū
uidetur . Multa itaque non obscura
exēpla multæ euidentiss̃e pr̃cipatus
imagines existunt . & i armentis & in
examinibus in quo natura declarat

præstantioris principatû ac prouidentia
in minores naturalẽ esse. Sed nullû nec
melius nec manifestius quã uniuersû
principatus exemplum esse potest qui
a ioue optimo maximoq; gubernatur.
Sed princeps primum dei cultor est ut
q ab immortalibus diis honorẽ maximũ
fidemque sit consecutus. Et maxime
deum colit & non solum cõfitetur sed
etiam persuadetur deos esse ut & ipse
pro dignitate principes habeat. Et ita
putabit suã prouidentia & imperiũ aliis
profuturum quemadmodum & sibi
Dona ab improbis nunquam accipiet
Cum sciat nec diis iniustorũ hominũ
uota & sacrificia placere. Studebit is
deos abunde colere nec unquam bonis
operibus & iustis actionibus uenerari
cessabit. Sed quẽque illorũ p cuiusq;
ui ac potestate placabit. Virtutem re
piã uitium omne impietatem putabit
Et non modo eos facinorosos & fcele
ratos existimabit qui templa spoliãt:

Et i deū maledictis iuehūt . sed & timi-
dos iustos icontinentes stultos ac oēs
denique qui aliquid contra dei potētiā
agunt . & non solum credet deos esse
sed etiam demones & optimos heroes
optimorum uirorū animas e mortali
natura imutatas . quam quidem opi-
nionem ipse confirmabit omnem ei
cultum impendens . Nec cum maxis
curis ac negociis premetur putabit se
frustra occupatū . sed id munus suum
et artem esse . Et cum quid aliud faci
& existimabit id nec suum esse nec seriū
cum uero hominibus proderit tunc se
officiose facere arbitrabit . cū a maxio
deo ad hoc munus constitutus sit cui
non obtemperare & grauare nefas est .
et maxime operationes eas sibi cōueire
intelligit . Nemo enim tam mollistā
uoluptatum amās est qui actione sua
etiā si laborosa sit nō maxie delectetur
Nam nec gubernator maritimis labo-
ribus grauat . nec agricola agriculturæ

opibus: nec uenator quibus uenando sepe
laborat. Et si ualde laboriosa est agri-
cultura. ualde etiam uenatio. quare
nec ille laborem & molestiam aliorum
gratia recusabit. nec idcirco peius age-
re putabit quod multos labores suscipiat
et multa negocia peragat. Nam & sole
uidet qui non minimus est inter deos
nunquam grauari dummodo propter
salutem ac uitam hominum agat quaecumque
agit. Fortitudinem continentiam pru-
dentiam necessarias existimabit. etiam
hii qui iusticiam negligunt & tyranni
esse uolunt. alioquin cito peribunt &
maxime si quo horum uidebit eos indigere
Et quo plures inimicos habet et plures
insidiatores: & neminem fidelem nec qui
curat eo magis si quo tempore serua-
bitur. Curandum & uigilandum erit
ne ab hostibus superetur. Nec qui ei
insidias moliuntur ignorandum. omnino
a uoluptatibus abstinendum uentri
somno: ueneri minime indulgendum

Vel ei quod ab omnibus amatur dum
nihil habeat insidiarum: Hæc curæ &
longe quidē maiores etiā occupationes
habendæ sunt. Et tā uereri uoluptates
deb& quā sustinere pericula: & potius
cum iustitia & uirtute quam cū uitiis
et iniusticia hæc omnia exercere: et cū
laude potius q̄ cū uituperio talis uideri
Et potius a diis & hominibus diligī q̄
odio haberi. Et cum præsens breue
q̄dem sit & homini incomprehensibile
maximam uero uitæ partem memoria
occup& præteritorum. & spes futuri
Utrorum uirorum mentem iucundā
esse arbitremur & utrorum tristem &
utrorum spem confidere & utrorum
pertimescere. Non ne bonū prīcipem
iucundissimam uitam habere necesse
est? Vides in rebus omnibus id quod
præstantius est a deo constitutum esse
ut deteriori īper& ac prouideat. unde
artem īertia: uim inbecillitati prudē-
tiam stultitiæ prouidentia & consilio

præfecit: Quibus rebus constat præci-
patum nequaquam rem segnem esse sed
laboriosam. nec ocio & animi remis-
sione sed curis & laboribus habundantem
Vnde qui naui transuectantur quam primum
negligentes esse licet: non mare inspicunt
non ubi sint locorum sciunt. quod hic
intelligi potest quia tranquillo mari
nauigantes alii alea ludunt alii cantant
alii interdum comessantur. At si tempestas
oborta fuerit continuo ad operti euentum
expectant. quidam consopiti non prius
excitantur quam in portum deuenerunt
Gubernatori necesse intueri pelagus:
necesse intueri caelum: terram: nec quae
in profundo sunt ignorare oportet. quod
si ignorauerit impetras scopulos et
cautes absconditas incidet. Soli illi non
licet nocte dormire. die uero non nunquam
perbreue aliquid somni furatur: atque
ad suspensum & ambiguum ut interdum
clamet uel uela contrahant uel guber-
naculum reducant uel aliquid aliud

naualis officii nauent. Vnde etiam
dormiens magis nauem curat quam q
ualde uigilant. In castris autem qsq
militum sui solius arma cibū statua
sanitatem & salutē curat. At ipatoris
officium est ut omnes bene sūt armati
omnes regimine abundant & non solū
homines sed equi saturentur. & nisi
oēs habeant quæ necessaria sūt magis
grauatur q̄ si ipse ægrotar& : illorum
salutem non minus curans q̄ suā. Cū
sine militum salute uincere non possit
pro uictoria uero multi præstātes mori
eligunt. Præterea cum nostrū corpus
stolidum sit sibi ipsi subuenire non
potest: nec ut p̄ se cur& a natura habet
q̄ deficiēte quidē anima nec p̄ exiguū
tempus ual& perdurare. Sed q̄ primū
soluitur ac deperit anima omnes p̄ illo
cogitatus mouet. omēs curas suscipit
et mæsticia uehementer afficitur. At
corpus solum cum dolor adest sentit.
Anima uero etiā anteq̄ dolor aduētet

angitur. nō nunquam etiam exhorret
quis futurus non sit. Corpus quidem
propter mortis horrorem nunq̃ sentit
aīa uero id intelligit ac multa patitur
eruens id a laboribus a bello a tēpestate
eruēs a mari Vsq̃ adeo ī oībus miserior
ē anima & magis laborat q̃ corpus: at
tamē prīcipalior est ac diuinior. Atq̃
illud omnes confitebuntur fortiozem
principalioremq̃ esse uirum muliere
mulieres tamen plurima officia domi
exercent expertes tempestatū: expertes
belli: expertes periculorū: uiris cōueit
militia: conuenit nauigatio: necesse
sub diuo elaborēt: non tamē beatiores
uiris mulieres dicendæ sunt. Nam q̃
ex imbecillitate uitam illarum imitati
sunt. ut Sardanapalus adhuc infamis
propter turpitudinem habetur. Sed
quod maximum est uides quantum
beatitudine sol hominibus præstet qui
cum deus sit nūq̃ cess& nobis submi-
nistrare: et omnia facit nostri gratia.

nam quid aliud dicemus solem opari
q̄ ut hominum necessitatibus seruiat
determinans anni tempora augens &
nutriēs omīa animalia: omnes stirpes:
suppeditās pulcerrimū ac suauissimū
lucis spectaculum. sine q̄ cætera bona
siue cælestia: siue terrestria: siue quæ
ad uitam pertinent nihil profunt. In
quibus dandis nunq̄ defatigatur. Sed
dic& quispiam seruitutē seruit ualde
intolerabilem. Nam si uel paululū
negligat & ordinem præuaric& nihil
causæ est quī totum cælum: tota terra
totum mare: totus hic beatus mūdus
pereat. & fœdissīa grauissīaq; cōfusio
uideatur. sed nūq̄ a pura cōtinuataq;
harmonia recepit quemadmodum si
quis uoces cōcīne tangat semper unā
et eandem uiam uadens. Et quoniam
terra ad res gignendas augendas & p-
ficiendas colore īdiget animalia quoq;
et salutis & naturalis uoluptatis gra-
tia indigent. Nos præsertim multis

indigemus . ille cum ad nostram ha-
bitabilem accedit æstatem efficit . qua
omnia producit : omnia nutrit : omnia
proficit : ac diuinam & admirabilem
hominibus læticiam præbet . At cum
nos alia contraria temperie indigemus
Nā corpora indigēt ut frigore adunēt
stirpes etiam ut condenscunt : terra
imbribus indiget : tunc rursus nobis
recedit quantum satis est : & magna
quadam conuenientia & obseruantia
ad nostram utilitatem terminos seruat
Vnde si paulo propius accedat quam
necesse est omnia cōburit . si recedēdo
paulo plus excesserit omnia gelu torpescunt
Et quoniam ad ualidam immutationē
tolerandam imbecilles sumus paulatī
hæc facit & quodammodo latenter nos
per uer asuefacit ut æstatem feramus
Vt autem hyemem feramus prius nos
per autūpnū exercet & ex hyeme paulatī
fouens : ex æstate autem refrigerās ut
ad utrunque excessum sine molestia

perueniamus: Et quoniam rursum lux
uifu iucunda est: & sine ea fieri nihil
potest: dormiendo quietem agimus:
nihil lumine utentes quantum tempus
ad uigilandum satis est diem fecit.
quantum ad dormiendum noctem.
Circum circa terram uadens & nunc
hos nunc illos quieti dat: nunc ab his
qui luce non egit abscedit: nunc iis qui
indigent appar& in quibus peragendis
nunquam defatigatur. Et quoniam pulcher-
rimis & clarissimis omnium deus nullo
tempore hominum curam negligit.
perfecto homo qui prudens & dei cultor
est grauari non deb&. sed quantum
in se est illius uis & benignitatem imitari
Hæc qui putat non grauatur: sed la-
bores intelligit sanitatem: salutem et
famam afferri. Econtra uero delicias
præterea labores omnia leuiores faciunt:
ipsas quoque uoluptates maiores reddunt
ac innocentiores dum post laborem
sequuntur. At delitiæ labores grauiiores

efficiunt. Voluptates autē ipsas languidiores ac debiliores reddunt. Qui semper in delitiis est & laborem nunquā attingit laborem nullū potest tolerare voluptatem nullam quātumcunque maximam sentire. Quare q̄ labores amat & continens est: non solum ip̄io aptior: sed etiā uita iucūdiior est: q̄ qui econtra se habet. uigiliarum ac somni æque atque milites particeps ē: quorū alii excubāt: alii quietē agūt. Imp̄ator quidē etiam iis uigilantior est q̄ semp sunt in custodia. Is amicitiam rerum omnium honestissimā sanctissimāq; possessionem arbitratur. Non enim tā turpe principi est nec tā periculosū pecuniis carere q̄ amicis. nec tā apparatu exercitu & aliis copiis felicitas seruatur q̄ fide & beniuolētia amicorū. Nemo enī per se solus satis ē nō modo priuatus: sed multo minus rex. Nam quo plura & maiora peragat necesse ē eo pluribus idiget amīculis & maiore

beniuolentia . Necesse enim ut maxia
grauiaque negocia uel aliis credat uel
ea ommittat . Inter priuatos quidem
lex prouidet ne iniuria fiant . Cū qbus
uel contrahitur uel pecunia creditur
uel domus committitur uel in re aliq
communicatur . Is enī damno afficit
qui iniuriam intulit . Princeps uero ne
iniuria afficiatur non deb& a legibus
postulare : sed a beniuolentia . Nam
qui regibus familiares sunt & princi-
patum administrant potentissimi esse
solēt ab iis aliter caueri : nisi ut diligat
non potest . Vnde non cum omnibus
tutum est temere potentiā cōmuicare
Q uanto autem quis fortiores amicos
fecerit . tanto ipse fortior est . Cōsidera
qdē q cæterorū omniū quæ possidētur
quædā necessaria solū & utilia uident
oblectationem uero nullam præbent .
quædam iucūda solum minime uero
utilia . Fcontra iucundorum maxima
pars inutilis inuenitur . Et quæcunq;

necessaria sunt & utilia non omnino
uoluptatem possidentibus afferunt .
quæcunq; uero delectabilia nō cōtinuo
utilia sūt . Fcontra quæ maxie iucūda
existimantur inutilia redarguuntur .
Nam mœnia : arma : castra : machiæ
q̄primum habentibus necessaria sunt
Nam sine his seruari imperium non
potest . quam uero delectationē habeāt
excepta utilitate nō uideo . Pulcherri-
mi autē orti sūptuosæ statuæ antiquæ
et summi artificii picturæ . Aurei cra-
teres uariæ mēsa purpura ebur electrū
unguentorum odores & omnia uisus
et auditus delectamenta quæ per uocē
fiunt uel instrumēta ad hæc mulieres
formosæ & pusiones . Hæc nullius
utilitatis sed uoluptatis tantum gratia
sunt comparata . Soli amicitia cōtigit
ut rerum omnium sit utilissima atq;
iucundissima . Nam ea quæ maxime
necessaria uidēt ut arma mœnia exer-
citus urbes sine amicis q̄ ea admistrēt

nec utilia sūt nec commoda sed ualde
īfirma Amici uero etiā sine his utiles
sunt : atque ea solum in bello utilia.
iis uero qui semp si fieri potest in pace
uiuere debent inutilia & graua sine
amicitia nec in pace uiui potest. Nam
uoluptates ipse quas dixi nullo modo
iucundius cōmunicantur q̄ cū amicis
In solitudine autem frui iniucūdum
est nec id quisq̄ ferat : p̄molestū quoq̄
est cum iis cōmunicare qui non amat
Nam quæ nam lætitia grata est : nisi
omnia maxima adsint ? quod nam
conuiuium iucundum sine eorum q̄
adsunt beniuolentia ? quod nam sine
epulantibus sacrificium diis acceptū ?
Nā nec uenerea iucunda & sine cōtu-
melia nisi amor accesserit cōgrediētū
Et si quæras maxia hoībus beniuolētia
ex eiusmodi re conflatur. Nā & multa
amicitiæ cognomina sūt . quēadmodū
filic& & usus : Nam quæ ex forma &
pulchritudine prouenit merito amor

dicatur qui pulcherrimus deorum est.
Medicamenta quidem quæ utilia sūt,
ægotantibus sunt utilia. sanis uero
iutilia. Amicitia uero & sanis & ægro-
tis semper est necessaria. Ea diuitias
conseruat paupertatem tolerādā facit
illustrat famam: infamiam obscurat:
& sola molestiam omnē minuit: bona
omnia auget. quæ nam calamitas sine
amicitia tolerāda? quæ prosperitas sine
amicis grata? quod si solitudo res tri-
stis & omniū terribilissima. nō solitudo
hominum: sed quæ est amicorū talis
putanda est. quoniam eorum solitudo
qui non sunt beniuoli per sepe optima
est. Ego uero nec prosperitatem ullam
existimo quæ careat: qui cum lætetur.
Nam facilius calamitas quātumlibet
grauissima cū amicis q̄ maxima prosperitas
in solitudine perfertur. Quare miser-
rimū illū iudico q̄ plures i calamitatibus
suis lætos habet: In prosperitatibus uero
neminem congratulantem. Nam cui

plurimi & optimi amici sunt & mali-
uolus nullus: nisi pessimus & quem
multi diligunt & plures laudant et
nemo potest uituperare quomodo nō
perfecte felix est? Is enim cum multos
congratulantes habeat neminē ī malis
lætum hab&. Cum prosperitas ei in
omnibus & amicorum multitudo &
nullus inimicus adsit. Quod si oculi
si lingua si manus denique hominum
magnificianda sunt non solū ut hoīes
iucunde uiuant: sed etiam ut uiuere
possint: non minus his amici immo
multo magis utiles sunt. Nā p oculos
uix ea cernuntur quæ ante pedes sunt
per amicos uero etiam quæ in finibus
terre sunt prospiciuntur. per aures ea
solum audiuntur quæ prope sunt per
beniuolos nihil quod necessarium sit
non auditur. Et lingua solū p̄sētibns
enūciat. Manibus quoq; si quis ualde
fortis sit non tamē plus operis efficiet
quam duo uiri. At per amicos cum

omnibus hominibus loqui potest et
opera omnia exequi. Nā beniuoli ōnia
illius commoda & dicunt & faciunt
& quod omnium admirabilissimū est
quāq̃ unus sit si multos amicos habet
multa ī eodem tempore multa uidere
& multis cōsultare multa etiā audire
& quod diis difficile est multis ī locis
simul esse. ut nihil usq̃ illius puidētia
desertum reliquatur nec minus ami-
corū oblectationes bonū uirū delectare
possunt quam ulla eius iucunditas.
Quomodo igitur non beatus est qui
multis corporibus oblectari: q̃ multis
mentibus consultare: multis animis
fortunatus gaudere potest. Quod si
ambitiosi gloriæ student: si diuitiæ
possidentes delectant: sæpe diues erit
q̃ bona sua amicis ipartit. Periucūdū
certe est liberis hoībus dare si abundes
Periucundum dona iuste accipere: si
per uirtutē accipias. Qui itaq; amicis
dat & ut dās & ut habēs gaudet. Etenī

uetus dictum est . Amicorum res esse
communes : ac si etiam boni probis
nō adfūt . nihilominus tamē ea cōmu-
nia erūt . Sed princeps nō ī oībus rebus
excellere priuatos deb& imo ī plerisq;
minus habere q̄ illi . Vt ocii desidiæ re-
missionis ī sola amicitia abūdare deb&
atque in ea maxime alios excellere : et
magis lætari ut ametur a iunioribus q̄
parentes : magis a senioribus q̄ filii :
magis ab his q̄ cū consuetudinē habet
q̄ qui se mutuo diligūt . Amās p̄terea
affinium : amans familiariū . Interdū
etiam potiore amicitiam affinitate
existimat . Nam sine affinitate amici
utiles sunt : affines sine amicitia neq̄q̄ .
Et tanti amicitiam estimat ut nullo
modo put& fieri posse ut aīcus ab aīco
iniuria afficiatur . Nam simul ac aliquis
iniuriari deprehensus est declarauit se
non esse amicum . Nam quicunque
malum aliquod paciūtur id ab īimicis
patiuntur qui cum dicerentur amici

non erant. Qua in re eorum ignorātia
accusanda est: non autem fugiendum
amicitiæ nomen. Pater quidem filio
afferre iniuriā potest: & filios in parētes
delinquere & fratres inter se malo aliquo
afficere. Et adeo amicitiam sanctam
existimat ut deos etiam in amicitiam
trahere conetur. In his autē quæ dixi-
mus uidere est cōtraria omnia tyrānis
adesse & maxime in hoc ipso de quo agitur
Tyrannus enim maxime omnium ami-
citia caræ quæ prope quæ amicos facere non
potest. Mali quidem malis suspecti sunt a
bonis uero odio habent quæ autē odio habent
inimicus est & iniustus iniustus. Nam illi iure
eum odio habent ii uero eadē affectātes
insidiantur. Quare per ses quendam
habebat quæ regis oculus dicebat. Atque
eum non præstantem sed qualēcunque
Ignorabat enim bonos omnes regis oculos
esse. Affiniū & familiariū quomodo
non excellenter amans sit? Cum eos
animæ suæ partē existimat et nō solū

prouideat ut felicitatis suæ particeps
sint sed etiā ut digni principatus socii
uideantur . Qui & summa ui studet
ut non propter affinitatem sed ppter
uirtutē colere eos uideatur : hos maxie
diliget & necessarios putat . Amicitia
enim propter aliq̄ dissidentiā dissolui
potest . Affinium coniunctio nō potest
sed ubicunque sint necesse affinitatis
nomen audiatur . Vxorem non modo
thori & ueneris sociam putat sed etiā
consilii & totius uitæ adiutricē . Feli-
citem non uoluptatis sed honestatis
causā existimat . Virtutē nō necessitatē
sed uoluntatem . tolerantia nō miseria
sed tutelā : uoluptates ipsas laboribus
auget : unde & maioribus illis pfruit
labores consuetudinem leuiore facit .
Hæc & utilia & iucūda existiat . uidet
enim priuatos sed si sani esse : & usq̄
ad senectutem pmanere debeant : nūq̄
ocioso & desidi corpori cibum afferre
quorū alii artes exercēt quæ maximū

laborē habēt : alii fabri sunt : alii nauū
effectores : alii ædificatores : qui agrum
habent agriculturæ student : qui ī ci-
uitatibus degūt : ciuile aliqd ptractant
iis qui ociū agūt palæstræ & gymnasia
plena sunt quorum alii luctantur : alii
currunt : alii aliud certamen exercent
& si pugiles nō sint. Sed ut simpliciter
dicamus ille in omnibus excellit : eo
q̃ non solum ppter corporis augmētū
laborat : sed etiam ut agat . aut enim
puidet aliqd : aut celeritate anticipat :
aut aliquid pficit quod nō facile pfici
poterat : Aut exercitum instruit : aut
regionem excolit : aut urbē facit īha-
bitari aut flumina pōtibz iungit : aut
terram permeabilem reddit . Nec tam
ī pulcherrimis eqs & armis & uestibus
agendis q̃ & in optimis amicis compa-
rādis felicitatē putat : turpe existimās
ut peius se habeat in captādis amicitiiis
q̃ priuati . Nam qui ex oībz hoībz
fidelissimos eligendi habet potestatem

& cui nemo fere est qui non libenter
obtemperet dummodo uti uelit: quo-
modo deridendus non est si p̄bissimis
uti nolit: Nam multi potentes: eos q̄
quomodocūq; proximi sūt & adulari
uolunt solum respiciūt. Cæteros uero
omnes repudiant præsertim optimos.
Hic ex omnibus delectū facit absurdū
putans non accersire nisiæos equos &
indicos canes si meliores sint. Hoībus
uero solum uti qui proximi sint. Oīa
huic adsunt propter quæ amicitia cō-
trahenda sit. Ad amicitiam enī laus
ambitiosos īpellit: prīcipatus cupidos
imperii participatio: bellicosos bellici
actus. Curatores rerum administratio
amicitiæ studiosos consuetudo: quis
igitur magis potest princeps efficere?
qui pluribus indiget procuratoribus?
q̄ maiora tribuit? quis ea quæ ad bellū
attinēt credit? a quo āpliores honores
apud quē splendidior mensa? quod si
aīcitia uenalis ē q̄s opibus habūdātior

ut neminem habeat qui ei aduersetur
Sed multis multi morbi incidētes eorū
animas corrumpunt ac īperii digni-
tatem labefactarūt . Nam alius cantu
captus gemitum ac luctum in theatris
exercebat & regnum suum negligens
antiquos reges in scena admirabatur .
alius tybīarū modos adamauit . Opti-
mus uero princeps nunq̃ talia cōtinue
audit : optimum iuuentū uenationē
existimat : Vnde corpus robustius &
anima fortior efficitur . In qua bellica
omnia exercentur . Nā in ea & eq̃tare
necesse est : & currere & atroces teras
sustinere & æstus & frigus perferre :
sæpe famē experiri & propter prædæ
cupiditatem . Cum uoluptate quadā
tolerantiæ assuefieri : nō tamē ī perfica
uenatione q̃ illi in ortis quibusdā cōti-
nentes quotiens uelint tanq̃ in carcere
feras occidunt . Cum neque laborare
nec piclitari quærāt quæ proculdubio
& debilitatæ & subactæ plūt . Sic enim

& inueniendi læticiam & persequendi
studiū & feriendi concertationē tollūt
idē facientes quod ii q cū se bellicosos
profiteātur pugnā ōmittētes captiuos
domi obtruncant .

TRadunt alexandrum non ualde
ociosū cū Diogene ocium agēte
aliq̃ndo cōgressū . Nā ille macedonū
& multarum gentium rex erat . Hic
a patria synope exul . Hæc multi & di-
cunt & scribunt ualde laudantes et
admirantes alexandrū qui cū tantarū
rerū dominus esset & corū potētissimū
qui tunc erant homīs pauperis quanq̃
tolerātissimū & mentē habētis cōgres-
sū non fuerit aspernatus . Solēt hoīes
naturaliter gaudere cū prudētiā uidēt
a maxia potētia & auctoritate honora-
tā . Quare nō solū uera de iis narrant
sed etiā supaddūt aliquid & cōfingūt
& pecuniam: honores: corporis robur:

ac cætera talia a prudentibus detrahunt
ut solum propter prudentiã in honore
habiti uideantur. Ego uero ut uerissi-
mile ē illorũ cōgressũ fuisse enarrabo
quãdoquidē a rebus aliis ociosissimus
Alexander ut ferunt ambitiosissimus
sed præserti gloriæ amãtissimus fuit
et ut q̃maximũ nomen apud græcos &
barbaros reliqueret: supra oēs hoīes cu-
piebat. Et nō modo ab hoībus sed etiã
ab auibus & a feris ī mōtibus uoluiss&
honorari. Cætera omnia aspernabatur
non autem Persam non Scytham non
Medūminē ex græcis: nō ciuitatē ullā
in hoc sibi existimans comparandam.
Sētiebat omnes fere animis fractos: &
delitiis desidīæ lucro ac uoluptatibus
deditos esse. Audiens uero quæ Dyo-
genes exul loqueret̃ & faceret. Interdũ
uirī paupertatē tenuitatēq; cōtēnebat
ut qui iuuenis et in regali fastu esset
educatus. Interdum illius fortitudinē
cōstantiãq; admirabatur. Maxie autē

famā æmulabatur qui i eo statu græcis
omībus notus esset & et i admirationem
haberetur & nemo qualis ille ambitioe
esse posset. Et quod ipse macedonum
Phalāge & Thessalorū eqtatu & Thra-
cibus & Pæoībus aliisq; p multis idige-
ret. Si quo esset iturus: & quæ uellet
assequi cupet. ille solus et die ac nocte
quo uellet tuto proficisceretur et quod
maxia sibi argenti & auri ui opus eēt ut
quæ uellet efficeret. pterea ut obtem-
pātes macedōes et græcos alios haberet
sæpe et uerbis et muneribus principes
ac cæterā turbā sibi cōciliādā. Ille uero
neminem blāditiis ambiret: sed uera
oībus diceret. Et cū ne unā qdē dragmā
haberet quicqd uellet efficeret. et nihil
pponeret quod nō facile assequeretur
et eā solū uitā uiueret qm optimā ac
felicissimā arbitraretur: q nec cū illius
regno nec cū p̄sari ac medorū opulētia
paup̄tātē suā cōmutasset. et cū omnes
morderet ac tā facile et ociose uiueret.

nō tamē minus eēt nomīatus. Putans
itaq; Alexāder nō parē sibi cōgressum
uiri pfuturē uisere atq; cū eo cōgredi
cupiebat. Sed postq; Corīthū ueit sus-
cepta græcorū legatioē ac cæteris nego-
ciis sonorū explicatis dixit suis se paulu-
lū ocii captare uelle pfectus itaq; ē nō ad
dyogeīs portas: q; portas nō habebat nec
magnas nec paruas nec ppriā domū
quēadmodū diuites sed ciuitates pro
domibus habitabat & ī publico & ī tē-
plis quæ sūt diis cōstituta īmorabatur.
Domū putabat uniuersā terrā quæ coīs
hominū lar & alūna ē. Et cū forte solus
erat in carneo. Nō discipulos circa se
ullos habēs: nec talē turbā q̄lē sophistæ
& modulatores & corearū magistri ha-
bent. Accedens itaq; alexander eum
cōsalutauit q; toruum aspiciēs ut leo
iussit ut paululū facesseret & ap̄ricabat
enī ad solē. Alexāder uiri quietem &
audaciā admiratus ē: quod eius p̄sētia
mīme eēt p̄motus. Solēt enī audaces

715
audaces adamare . timidos uero illos
suspectos habent & odere ut inimicos
at ignauos accedunt & diligunt : illis
ueritas & aperta reprehensio iucundissima
est . his mendacium & adulatio . illi
libenter eos audiunt qui uera dicunt .
hii uero eos qui ad gratiam loquuntur
Dyogenes paululum immoratus eum
interrogat num quicquam a se accepturus
ueniat : num inquit pecuniam habes
uel aliud quicquam quod mihi impertias
multa respondit & preciosa quorum
uercor an particeps esse possis : non quidem
mulieres nec liberos nec crateres nec
lectum nec mensas habeo quemadmodum
darium habere dicunt . Cui ille at non
nosti alexandrum regem nomen inquit
a multis tamquam græculis circunuo-
lantibus audio : illum autem non noui .
non enim quo animo sit expertus sum
Ac nunc inquit animum eius pernosces &
propterea ueni . Nam me tibi cognoscendum
exibebo & te uisam . Sed difficulter inquit

me ut cæcuciētes solem . Sed dic mihi
tu ne ille es alexāder quē supposititiū
dicunt ? qui cum audiuiſſet erubuit
& iratus eſt . continuū tamen ſeſe:pe-
nituitque in colloquium ueniſſe cum
homine iactabundo & ſiniſtro ut ipſe
exiſtimabat . Dyogenes eum turbatū
intelligens illius animum traducere
uoluit . Ita ut pueri talis traducuntur
Cum itaque alexander diceret . Vnde
tibi euenit ut ſuppoſiticiū uocares
matrem inquit tuam hæc de te dicere
audio non ne olympias te dicit non ex
philippo ortū ſed tracone uel amone
uel nelcio quo deorum uel hominum
uel ferarū : quod ſi talis es ſuppoſitici-
us certe es . Hic alexander ſubridens
quantum nunquam antea gauiſus ē .
Et non modo non ſiniſter ſed omniū
deterrimus : et ſolus qui ſciret obſeq
dyogenes uiſus eſt . Quid igitur uera
ne an falſa tibi uidetur fama : Incertū
inquit eſt . Nā ſi temperatus ſi fortis

es si iouis artem scis quæ ad regendū
attin& nihil prohib& te iouis filium
esse. Et homerus dicit ut fertur iouem
deorum & hominum patrem esse nō
autem seruorum nec ignauorum nec
improborum. Sed tamen timidus es
& delicatus & illiberalis nullam nec cū
diis: nec cum probis uiris affinitatem
habes. Nam thebis quidam sunt qui
fati dicuntur: quibus cognatiois signū eē
dicitur lancea quædam ī corpore: qui
id signum non habet non uidetur esse
de gente fatorum: non ne etiam iouis
filios putas signū aliquod habere ī aīa
ut manifeste dignosti possit nū ex illo
orti sunt nec ne? Eo sermone alexāder
ualde gauisus est. Dehinc interrogat
quo pacto optiē regi possit. Dyogenes
graue aspiciens non enim inquit male
regere q̄ bonus sit potest: at rex optiūs
ē fortissimus iustissimū a nullo labore
nulla uoluptate superabilis. An tu cū
tum aurigam censes qui id exercere

nesciat . qui gubernandi ignarus sit
eum tu gubernatorem dices ? Eum tu
medicum putas qui medēdi artem nō
norit . Ille nec rex est etiam si id græci
omnes & barbari dixerint : & multa
dyademata : multa sceptra multæ tiare
ei imponātur quemadmodum pueris
expositis crepundia ne ignorentur . ut
igitur gubernari non potest nisi gu-
bernatorie : sic nec regi nisi regiæ .
Alexander ueritus ne regendi ipitus
ostenderetur . Et quis ipuit artis huius
tibi præceptor uidetur & ut ea perdi-
scatur quo eūdum est . Cui Dyogenes
at qui alexāder si uerus est olympiadis
sermo : & tu e ioue natus es artem eam
tenes . Iuppiter enim est qui scientiam
hanc habet & qbus uult ipertit & qbus
iptit ii iouis filii sūt & dicūtur . An tu
sophistas existias regēdi artem tradere
quorū pleriq; nedū regere sed ne uiuere
quidam sciūt . Non ne duplicem scis
esse eruditionem alteram diuinā alterā

humanam . Diuina quidem magna
fortis & facilis est humana uero perex-
igua hebes multa pericula multas de-
ceptiones habens : quæ tamen ut illi
assit necessaria est : si recte fiat . Hanc
plerique eruditionem uocant a pueris
credo erudiendis . Et cum qui litteras
multas habeat & græcas & persicas &
syrorū & phoenicum : & multis libris
sit familiaris : sapientissimum & ualde
eruditum putant . Rursum cum in
aliquos horum prauos timidos auaros
inciderunt rem eam & eum hominem
nihilipendunt . Sed alteram interdū
eruditionem : interdū animi magni-
tudinem & fortitudinem dicūt . Vnde
eos qui optimam eruditionem & aīos
fortiter eruditos haberent ut herculem
illum antiqui sine eruditione dicebāt
Sed non ne qui illam eruditionē habet
a natura facile huius sit particeps : etiā
si pauca audiat : & raro ea maxima &
principalissima perdiscat & in animo

seruet: quod quidē nulla res ei auferre
potest non tempus: non homo: non
sophista: non etiam ignis exurere: ac
etiam si quis incenderit: quemadmo-
dum herculē incensum dicunt: tamē
eius doctrina in anima remanet quē-
admodum combustorum corporum
dētes reliquo corpore cōsumpto dicūtur
remanere. Non enim perdiscant opus
est: sed reminiscantur solum. Postea
ita sciunt & norunt quemadmodum
prius cū ea praecepta ī intellectu habeāt
Præterea si quis in uirum iciderit qui
id tanquam uiam sciat facile addiscet
& cum didicerit mox discebat: quod
si tempus cum sophista ignorante &
iactabundo contriuerit. Circū agetur
īterdum ad orientem īterdum ad occi-
dentem interdum ad meridiē trahetur
Cum ipse nihil sciat sed coniectet: &
multo prius ipse sub talibus iactatori-
bus errauerit: quemadmodum īdocte
et lasciue canes faciunt in uenatione

quæ cum uestigium nō sentiant nec
noscant alios & uoce & gestu decipiūt
tanquam aliquid sentiant & uideant
& multæ eas clamantes imprudenter
sequuntur : quarum hæ quæ tacent
solæ decipiunt quæ uero procaces ac
stolide imitantes primas tumultu-
antur & imitando etiam alias decipiūt
Tale quiddā iuemes ī iis qui sophistæ
uocantur quos stultorum hominum
turba maxima insequitur et intelliges
sophistā ab eunuchō nihil differri las-
ciuō . Alexander cum audiuiſſet & ad-
miratus est in quo sophistam cōpar-
eunuchō : quā propter illum īterrogat
Quia inquit sunt eunuchi quidam
intemperantissimi & maximi mulierū
amatores qui cum illis dormiunt : &
maximam eis molestiam afferūt . Sed
nihil aliud fit & si dies & noctes cum
eis congregiantur . Sic apud sophistas
multos inuenies indoctos cōsenescere
eorum uerbis lōge magis deceptosq̃m

olyssē homerus in mari dixit : & prius
ad inferos descendunt ut ille q̄ dicēdo
& audiendo boni fiant . Tu uero postq̄
ita natus es si uirum doctum nactus
fueris : satis est tibi ad rem & artem
percipiendā una dies: nec ultra multis
uerbis et cauillatioībus īdigebis. Quod
si nec iouem nec aliū talem magistrū
inuenies qui celeriter & aperte quæ fa-
cienda sint doceat . nihil amplius: nec
totam uitam ī ieiuniis ac uigiliis apud
infelices sophistas contere . Hoc non
ego nunc primum sed homerus ante
me dixit . At non homeri carminum
peritus es Alexāder ualde efferebatur
quod alterū homeri opus scilicet iliadē
totum sciebat: ex odysea uero p̄ multa
Admirans itaque interrogat . Et ubi
nā de iis homerus locutus est . ibi inq̄t
ubi minoa iouis conuersatorem dixit
an non conuersari est familiarem esse
Non ne iouis familiarem eum dicit ?
ac si discipulum diceret: & num alias

res eum discere existimas q̄ regias &
iustas : quandoquidē minos iustissimū
omnium hominum dictus est. Rursū
qui dicit reges a ioue educatos & ioui
amicos quid aliud putas cum dicere
quam hunc cibum qui est doctrina et
disciplina . At eum ita dicere existias
reges a ioue educari ut pueri a nutrici-
bus educantur lacte uino & cibis & nō
sciētia & ueritate? eodē modo amicitia
nō aliud q̄ eadem uelle & sentire quod
concordia quædā est . Sic enī inter ho-
mines amici uidentur qui omnium
maxime cōcordes sūt & a nulla re cor-
rūpuntur. Qui igitur ioui amicus est
& cū eo cōcordiā habet quo modo pōt
iniustum quicquam concupiscere uel
prauū & turpe cogitare? Hoc etiā
ipsum uidetur significare cum aliquē
ex regibus laudat populorum pastore
dicens . Nam pastoris nullum aliud
officium est q̄ prouidere custodire et
cōseruare omnes nō autē (me hercule)

cædere uigulare excoriare. Nam sæpe
cocus unus multas oues emptas ducit
sed multum cocus differt a pastore &
tantum fere quantum rex a tyranno. Cum itaque
xerxes & darius multam turbam age-
bant persarum & medorum facarum
arabum ægyptiorum in gratia perituram
Vtrum ne coci an regis officium exer-
cebant prædam ducentes occidendam
Ergo magnus rex non uidetur tibi rex
esse. Cui dyogenes subridens non magis
inquit quam minor digitus. nec ego igitur
si illum superaui magnus rex ero.
Non huius gratia inquit. Nam nec ex
pueris ille qui uincit reuera rex est cum
ludunt. pueri quidem uictorem regem
uocant qui cum sutoris uel fabri filius
sit patris artem discere debet: sed fugiens
cum æqualibus ludit & tunc maxime
studere se existimat. nonnunquam
etiam seruus dominum relinquit. Et
uos fortasse tale quiddam facitis quorum
uterque pueros habet: qui inter se contendant

Ille persas & asianos alios : tu macedonas & alios græcos Et ut illi pila inter se cōiectant . Et qui ictus est uīci dicitur Sic tu nunc dariū coniectas & fortasse feries ac psterne : pspicacior enī mihi uideris Et qui cū illo antea fuere tecū erunt & subigentur & tu rex omniū nuncupaberis . Rursum Alexander tristabat & dolebat nec uiuere uolebat nisi rex esset & europæ asiæ africæ & si qua insula iacet in oceano . Contra enī afficiebatur atque achilles mortuus apud homerum . dicebat enim achilles se uiuum .

Male inopi seruire breuis cui uita superfit . Quam defunctorum cūctis dominarier umbris . Alexāder autem uidetur malle tertiæ defunctorū parti mortuus imparare q̄ deus uiuere : si solummodo rex sit cæterorum deorū Solem iouem fortasse non despiciebat quoniam regem eum homines uocant Vnde Dyogenes cum modis omnibus

torquebat. Cui alexander o dyogenes
ludere mihi uideris. Si darium et ido-
rum regem coepero nihil prohibet me
maximum omniū qui unquā fuerūt
regem fore. Nā si babylonē echatana
fusa & res idicas coepo quid reliquū ē.
At ille uidens eum ambitione flagran-
tem & toto animo eo tēdentē & itentū
quemadmodum grues cum ad uolatū
insurgunt. Nam sese extendentes
euolāt. At nihil iqt plus ullo habebis
nec reuera rex eris ex quo hūc animū
habes: nec si babylonis mœnia transcē-
dēs urbē capias nec si exterius effodias
& cuniculos facias. De fufis & bactris
eodem modo. Nec etiam si aliam cō-
tinentem maiorem Asia consequaris
oceanum tranans: nec si cyrum imi-
tatus secundo amne influas quemad-
modum hydrus. Non ne gallos qui
ex dissimilibus orti sunt nothos dicis?
An non maior tibi differētia uidetur
mulieris mortalis ad deum q̄ galli

generosi. Si igitur ita natus es ut fere
et tu nothuses ut gallus fortasse cate-
rorum pugnacissimus eris propterea
q̃ nothus. Et quod nam inquit alex-
ander mihi bellum restat si quos dixi
cœpero Id inquit quod omnium inex-
pugnabilissimum est bellum nō per-
sissitans nec lydisitans ut darius sed
macedonissitans & græcissitans. Ille
turbatus anxius erat ne quem in ma-
cedonia aut græcia sciret bellum sibi
parantem. Interrogat ergo qui nam ē
iste meus hostis ī macedonia uel græcia
Tu inquit cum maxime eum nosse
existimes maxime ignoras. At ille dic
ergo qui nam is tādē est? ne occulta
Cui dyogenes dico inquit sed tu non
audis te tibi maxime inimicū & hostilē
esse quādiu malus & stultus es. Atq;
hic est ille uir quem tu ualde ignoras
Nam nemo malus & stultus seipsum
noscit: Non ne hoc primum appollo
cuique iubebat tanquam difficillimū

ut seipsum nosceret . An non putas
stultitiam consumatum & maximū
omnium morbum & detrimentum eē
habenti & hominem stultum ipsum
sibi nocentissimum? Et qui alicui no-
centissimus & multorum malorum
causa est . Non ne cum illi inimicissi-
mum atque hostilissimum cōfiteris?
Ad hæc succense sali scelestissimum
me omnium puta conuitiare ultra oēs
et si tibi uidet̃ telo traice: quod ex me
solo & nullo alio ueritatem audis. Nā
omnes deteriores me & illiberaliores
fūt Hæc dyogenes dicebat nullo modo
putans se quicquam ab illo passurum
sed plane sciens nihil fore . Sciebat enī
alexandrum cum gloriæ īseruiret nūq̃
tale quicquam commissurum: dixit
itaque ipsum nec regis signum habere
Cui alexander non ne inquit paulo
ante dicebas regi nihil opus esse signis
exterioribus (mediustidius) inquit
dyogenes ut tiara & purpura . Ea enī

nihil p̄fūt . sed opus ē id habeat quod
naturale ē Sed qđ ē iqt alexāder quod
apiū regi adeē uideo? Nō ne ab agricu-
lis iqt audiuiſti ſolū eū ex apibus carere
aculeo? quod ſibi armis opus nō ſit. Nā
nulla cū eo de īperio ābigit ac decertat
Tu uero nō ſolū mihi uideris ābulare
ſed etiā dormire armatus . Nō ne ſcis
timentis eſſe arma ferre? Nemo uero
qui timeat rex eſt nō magis q̄ ſeruus :
quæ audiens alexander quaſi telum e
manu dimiſit. Hæc dyogenes dicebat
exortans eum ut beneficio & iuſtitia
potius q̄ armis cōſideret . At tu irā in
animo fers ualde acutum & grauem &
uiolētū aculeū Quā abiicis iſta quæ nūc
habes et penulā ſūmēs p̄ſtātoribus te
obtēpas. Ridiculū dyadema circūfers
paulo poſt fortasſe tiarā & criſtā emit
tes ut galli. Nō ne facas feſta ſcis quæ
p̄ſæ celebrant? quo tu nūc exercitum
paras. Ille mox īterrogat quæ nā feſta
(uolebat enī reſ perſarum omēs ſcire)

Capiētes aliquem unum damnatorū
ex uīculis in regis solio collocāt regiā
ei uestē dantes : tamen sinūt ut iubeat
bibat . in delitiis sit . regis pellicibus
utatur . ac deniq; nemo eū quæ uell &
facere per illos dies prohibet . postea
uero uinciētes ac flagellātes suspēdūt
Sed cuius hoc rei signū & quare a p̄s
fieri existimas ? Non ne quia p̄ se pe
stulti & improbi homines potestatem
hanc & nomen assecuti . Postea aliquo
tēpore cōtumeliā afferētes turpissime
pereunt ? non ne cū homine e uīculis
eximunt par ē Vt qui rex ignarus sit
gaudeat & se beatum putet ex iis quæ
fiunt ? si uero sciat lamentetur & seq̄
nolit ? sed potius manere ī cōpedibus
ut erat . Tu igit̄ o stultissime ne prius
regnum aggrediaris q̄ regere scias Ac
satius tādē ē nihil iubere : sed solūmō
ipsum uiuere ac pelliceā uestē iduere
Cui alexander erga me pelliceā cape
iubes qui ab hercule ortus qui græcorū

ac macedonū princeps sum Maxime
inquit ut progenitor tuus qui nā iqt
progenitor? Archelaus respondit. an
non pastor fuit archelaus? an non cū
in macedoniam uenit capras agebat?
Vtrum ergo hoc eum in purpura an ī
pellicea fecisse arbitraris? Aleander
effuse ridēs de oraculo inqt o dyoge-
nes dicis? Ille uultu acerbo quod nam
iqt oraculū? Nescio ego quidē nisi q
archelaus pastor fuit Sed si tu a p̄sen-
tibus rebus et a fastu liberabere rex eris
nō uerbo fortasse sed opere: & uices nō
solum hoīnes ōnes sed etiam mulieres
quēadmodū hercules quē tu p̄geitorē
tuū dicis. cui alexāder quas mulieres
nū amazonas dicis? illas inqt sup̄are
non est difficile sed aliud genus oīno
graue ac s̄uū. an non libycā fabulā
audiuisti? Quo negāte p̄mpte dein-
ceps ac iucunde narrat uolens illum
cōsulari ut nutrices pueros cōsolātur
postquam eis uerbera intulerūt Et ut

eis obsequantur fabulam aliq̃ enarrāt
Recte itaq; scio nō prius te regē futurū
q̃ dæmonē tuū placaueris & colens ut
debet liberū herilem ac regiū feceris.
quem tu nūc seruilem illiberalem ac
prauum habes. Hic alexander illius
uirilitatē atq; intrepiditatē ueritus ac
plus eum cæteris oībus scire existimās
orare cœpit ne sibi inideret sed diceret
qui esset suus dæmon: & quomō eum
placari cōuenir & sperabat enī aliquod
dæmonis nomē se auditurum. Vt illi
sacrificia & piacula debita facer &.
Dyogenes turbatū eū & aīmo suspēsū
anīaduertēs illudebat & ptendebat si
quo mō poss & a fastu & gloria retra-
here Nā eū iterdū lætū iterdū tristē &
animo uarium sētiebat. Vt aer est cū
ex eadem nube pluit & splendet sol.
Intelligebat enī modū ī quo colloque-
bantur non admodum ei placare cum
neminē ūq; uehemētē & grauē hoīem
audiuiss & sed solū sophistarū uerba &

alta & magnifica admiraretur. uolēs
itaq; illi gratū facere simul etiā osten-
dere q̄ ita rationem attollere poss&
quoniā sibi uidetur ut æquū docilem
& obedientē Sic de dæmonibus ortus
est. Boni & mali dæmones q̄ & p̄sp̄era
& aduersa homībus afferunt ī hoībus
sūt. Nā p̄prius uniuscuiusq; aīmus
ip̄ius demō & genus est: boni & pru-
dentis bonus dæmō mali malus. liberi
liber. serui seruus. magnāīmi ac regiū
regius. humilis & ignaui remissus.
Sed nūc per singula discurrēs multa
uerba exaggerem cōmunissimos ac
manifestissimos dæmones dicā A q̄bus
omnes & tyrāni & priuati & pauperes
& diuites & gentes & ciuitates ut sic
dicēdū sit agūt Tūc ualde ītrepide &
alte reliquū sermonē p̄secutus ē Mul-
ta o alexāder miserorū hoīm corrupte-
læ multa uitia sūt ac tāta fere q̄ta uix
p̄seq̄ possemus & reuera ut poeta īquit
Nec tā terribilis ulla fandi ratio est.

Nec fors nec ira cælitū inuictū malū :
Quod nō natura huāna patiēdo ferat
Sed cum tres uitæ ut sic dicā obtineāt
ī quas pleriq; icidūt Nulla cogitatioē
me hercule cōsiderātes & probātes eas
sed īpetu quodā temerario & fortuna
delati : totidē esse dæmonas dicēdū est
quos īdocti sequūt & colūt alius aliū .
Vt malū & furentē chori ducē malus
& lasciuus chorus. Harū quas dixi alia
iucunda & delicata est circa corporis
uoluptates Alia auariciæ ac diuitiis
dedita Tertia ambabus insolentior ac
turbulētior ambitiosa & gloriosa quæ
certiorē uehementiorēq; turbationē &
īfaniā ostēdit ac sese ut boni amatricē
decipit . Age itaq; quēadmodū elegā-
tes imaginum effectores breui eorum
cogitationē & artē ferunt non solū dū
decorū natura huānis spēbus effingūt .
sed etiā aliarum rerū nam sæpe fluuios
hoībus similes pingunt . Nōnūquam
fontibus tradunt mulierum formas .

Insulas quoque ciuitates ac fere omnia quae
admodum homerus scamadum sub uortice
loquente facere ausus est Illi uero uoces
simulacris non addunt sed species quasdam
proprietas & signa naturalia. Vt fluuios
iacentes & plexusque nudos: barbam multam
demittentes & myrica uel arundine
coronatos. Nos uero non peiores nec
deteriores in sermonibus nostri uideri
debemus: quam illi in artibus suis in modo
triplicis daemones effigendi atque expri-
mendi tres uitas ostendentes contrario
habitu & conuerso modo quam physiognomo-
num pitia atque diuinitas faciat Nam illi a
forma atque figura mores cognoscunt &
denunciant. Nos uero a maioribus &
operibus formam & effigiem trahemus.
nihil itaque turpe nec odiosum uideri
debet si nos ad ostendendam uitae absur-
ditatem impios magis attigamus. Et si
poetis & aliis artificibus comperando
undeque exemplorum & imaginum copiam
comparamus. Vt si quo modo possimus

eos a uitiis et malis cupiditatibus auer-
tētes ad uirtutis & uitæ melioris amorē
studiūq; pducamus. Vel sicuti nōnul-
li circa cerimonias & piacula facere
solēt hecates irā placātes & propitiam
facturos dicētes de hīc multa & uaria
miracula ante piacula narrāt ostēdūt
quæ ab irata dea missa eē dicūt. Dæmō
ergo auarus cum sit auri argēti pecorū
familiæ & oīm rerū habēdarū studiosus
Nō ne tristis & uisu obscurus ī habitu
humili & ignobili ab artifice nō malo
effīget? Præterea squalidus sordidus
nec filios nec parētes nec patriā amās
nec affinitatē ullā putās nisi pecuniā
q̄ deos ideo colit ut magnos sibi the-
sauros cōmōstret familiariū uel affiniū
mortem expectat ut hæreditare possit:
Festa uero dānum & uanū sumptum
existimat. nūq̄ ridet implacabilis oēs
suspectos oēs noxios habēs nulli credēs
sēper ad rapinā spectans. sēp digitos
mouens uel suas uel alienas pecunias

cōputādo . In cæteris ignarus īdoctus
disciplinā & litteras deridet nisi q̄tū
ad cōputationē & cōtractus attiet. Nā
cū dis merito cæcus dicat̃ & pingatur.
Cæcior est qui diuitiis studet qui ad
omnia possidenda rabie quadā ducit̃
Et nihil amittendum putat nec quē
admodū magnetis lapis solū ferrū ad
se trahit : sed etiā es plumbū . & si q̄s
arenā obtulerit uel lapidē id arripit ac
sēper fere utilius ac p̄stabilius habere
quam nō habere arbitratur : maxime
circa argenti possessionē abstractus &
intentus die ac nocte iter facit & lunæ
cursum assequitur . inimicitias odiū
maledicta nihil curat : īmo ornamētū
Et exercitationē id existimat . argētū
uero quia ī breuissimo cōprehenditur
uim diuitiarū credit . hoc igitur seq̄tur
hoc undiq; conquirīt . nihil nec cum
dedecore nec cum contumelia recusat
nisi quātū supplicia suspicatur . At q̄
abstinētior uidet̃ metu retētus īutilis

canis animū habet: qui si latitatur se
speret alia rapit alia inspectat inuitus
tamē abstinere propter custodū assistē-
tiam Sic igitur hic uisu breuis: uigil
seruilis nūq̃ rideat semper cū aliquo
iurgia & contētionēs exerceat: & mō
& habitu lenoni persimilis impudētī
& tenaci tinctum paliū amictō unius
ex meretricibus q̃s scimus. Hic dæmō
turpis & indecorus amicos & sodales:
īmo seruos & ministros oīno lædit &
dedecorat siue in priuati siue in regis
habitu dephēdat. an nō multos uideas
q̃ regis dicūt & caupones & publica-
nos & leones esse. Dromonē & sarābr̃
quia athenis cauponātur & ab atheni-
ensibus caupoēs uocāt iure sic uocari
dicimus. Dariū uero supiorē q̃a fufis
ex babylone cauponīā exercebat adhuc
persæ cauponē uocant nō tamen iure
nā propriū huic præter alios dæmones
accidit qui interdū occupat animam &
tenet interdū sequitur propterea q̃ ōnis

cupiditatis famula & inexcusabilis
ministra est opulētia Sed hic īfœlicis
hoīnis mēti præsudet nec ad uoluptatē
nec ad famā ullā diuitiarū possessionē
refert. nec ut expendat & utatur: sed
eas ī utiles & ī glorias seruat: & reuera
in aliquo recondito & obscuro cōclauī
īclusus tenet. sed sūt sane hæc. Secun-
dus uero dæmō & eius uir ē q̄ sacrificia
uoluptati defert & deam hanc colit &
admirat̄. muliebrē ꝑculdubio deam
hic uariis ē multiplex odoribus & sa-
poribus inexpletus. Hic circa auditū
& omnia spectacula quæ uoluptatem
afferūt Itē circa tactos molles & iucū-
dos & balnea quotidiana & res ad
nullā utilitatē. Præterea circa molliū
uestiū tractus & accubitus elaboratas
& mīsteria exquisita in cupiditatibus
& usibus oībus ualde effusus. Præci-
pue circa uenereorū incitatū & ardētē
īfaniā ī mulierū ac marū ꝑmistiōibus
plurīsq; īfādis & obscenis fœditatibus

ad hæc omnia ducens & ductus nihil non
iurandum nihil non faciendum putat.
Nunc unum horum ponimus qui omnes hos
morbos & animæ incontinentiam recipiat
ne multum ex animæ aggregatus adulterorum
dæmonum qui uinum escas & alia innumera
adamant. Sed simpliciter unum dæmonem
poimus intemperantem & uoluptatis seruum
Cur si aliquando affluat & subministrat
regaliū opū copia uel aliquæ priuatæ
facultates suppetant in multis ac magnis
flagitiis usque ad senectutem inuoluit quod si
minus cum cito quæ habet absumpserit
pauper incontinens & lasciuus in libidine
& inopia grauitur destituetur. Hic si
quos sub se tenuerit in muliebrē figurā
ac uitā transformat sicuti fabulæ ex
hominibus in uolucres aut feras dicunt inmutatos:
si tali uoluptate fuerint supati
Quo in genere dæmon qui debilis &
timidus est ad muliebres morbos & alia
pudenda in quibus dānum et obprobrium est
facile adducit. Vbi uero uoluptatum

supplicia insunt quæ delinquētes uel
pecuniis multent uel uinculis & morte
puniant nō ualde impellit. Qui uero
ipudētior & audacior est ad oīa prorsū
& diuina & huāna p̄uaricāda adducit
Rursum debilis ac timidos & nullos
uiriles actus attingit: sed publica &
ciuilia negocia iis cōcedunt q̄ melius
uiuūt dedecus suū cōfessus. Proteruus
autē & intrepidus oēs cōtumelias ōnia
obprobria p̄fert & testa ut aiunt inuersa
īpator aut orator uidet̄ clare & grāde
clamitās: quēadmodū q̄ scēnas agūt
& interdū muliebrem amictū abiciēs
militis alicuius uel oratoris stolā arri-
pit & sycophonta & terribilis aspectu
incedit. Nū mascula & elegans huic
dæmoī forma conuenit an potius uida
et mollis? q̄re ppriā ei figurā tribua-
mus non tamē uirilē nec terribilē q̄lē
sæpe ipē sibi affigēs iduit. Procedat
medius fidius delicatus unguenta et
uinum spirans ueste crocea multo et

ĩordinato risu ebrio et lasciuia cōmes-
satione quotidie cōmessanti p̃similis
corona uaria coronatus in obliquum
delatus saltās & fœmineā & inconcīnā
cantilenam canēs ab ĩpudicis ac lasci-
uis mulieribus ducatur quæ cupidi-
tates dicuntur aliæ alio ducētes nullā
earū repellens nulli contradicens sed
prompte & ultro sequens. Hæ illum
furentē cū cymbalorū & tibiā cantu
agentes studiose præcedāt. Ille clarius
& ĩtēperātius e medio mulierū clamet
uisu albus delicatus laborum & sereni
ignarus collo p̃no udis oculis molle
aspiciens: sēper corpus cōtēplans aīo
& eius mādatīs nihil intentus. Hunc
si sculptor uel pictor uelit effingere
nulli similiore efficiet q̃ regia syrorū
cū eunuchis & pelicibus ĩterius ĩmo-
ranti ĩ exercitū in bellū in forū nunq̃
exeunti Hūc deceptio ualde formosa
& facunda deducat quæ subridens &
pollicens illum ad ipsam fœlicitatem

pducturā in baratrū ac sordidū cenū
præcipitet ubi eū cum coronis & ueste
inuolutū dimittat animæ huic domio
seruiētes ac talia patiētes errāt inuita
quæcūq; ad labores timide & ī becilles
sunt quæcūq; uoluptatibus & corpori
indulgentes turpē ac uitupandā uitā
degūt quāq; eā nō eligāt sed iducātur
Post hæc ratio uidetur postulare ut iā
tertiū qui est ambitiosus in certamē
adducamus quāq; nūc nō ualde acriter
decertabit & si naturaliter cōtētiosus
sit & ī oībus uelit præstare. Nam nō
ei de gloria nec de honore est præsens
disceptacio sed de plurima & iustissia
ignominia Age itaq; qualē figuram
formāq; ābitiosi dæmonis effigemus
Num pennatā & aeriuagā pro ut eius
mores & cupiditates sunt quæ uento
deferūtur? q̄les boreæ filios pictores
pingunt leues ac sublimes qui cū prīs
auris cursu decertāt? At illi cū uellēt
corū uī ostēdebant. Et cū argonautis

naui garūt & alia nō minus quā cæteri
peregerunt Hic contentiosorū hoīnū
patronus est sēper sublimis .nunquā
terrā nec humile quicq̃ contingens .
altus elatus . q̃ cū serenitas & trāqlli-
tas fuerit uel zephyrus aliq̃ placidus
pflarit sēp magnus ac magis exultat
& ī ipsū aerē euadit . Persæpe etiā in
tenebrosa aliq̃ nube latitat . cū metus
uel dedecus aliquod sibi iciderit ab iis
quos ipē colit & obseruat & fœlicitatis
suæ fecit auctores . Sed nec aquilis nec
gruibus nec aliū cuiquā naturaliter p
similis uidetur in iis quæ ad tutelam
ac firmitudinem pertinēt sed potius
uolente icari ruine cōferri potest . q̃
dedali patris artē . q̃ cōseq̃ nō potuit
aggressus & iuuenili iactancia astris
altior ferri uolēs breue tēpus fuit īco-
lumis liquefacta cera & uīculis relax-
atis Vnde pelago cognomen dedit
ubi cadens euauit Et ille debilibus
& reuera leuibus pennis fretus idest

honoribus & laudibus sibi factis fallaciter & instabiliter fertur & hominem eius æmulatorem ac mistum fert Vt nunc aliis altus & beatus nunc rursus humilis ac miser uideatur & primo ac maxime sibi. Quod si cui non placeat ut cum uolucrum faciamus graui & uolente iuxta rotationem ac necessitati comparabimus & effingemus qui rapido rotæ impetu ac ui circumrotatur quod non improprium ut spero nec longe a sapientibus atque elegantibus cooperationibus erit. Rota namque gloriæ comperatur quæ motu & imitatione ualde facilliter circumfertur & incircumductu plures figuras cogit animi suscipe a se fictas quæ figuli rota Tale itaque hominem circumlatum & circumuolutum turbæ & populorum adulatorem in concionibus uel in laudationibus regum & tyrannorum quæ cultus & amicitia dicuntur quis non naturæ & uitæ gratia miserandum putet? mîme tamen eum dico qui cum optimis sit magnam hominum multitudinem

suadendo & orando beniuole ac iuste
moderari & ad meliora deducere co-
natur. Sed iā hic dæmon finē habeat
ne dum amictus & formas & alia ei
cōueniētia tribuimus infinitā uerborū
exaggregationem faciamus. Sit eius
habitus cōtētiosus : stultus : tumidus
iactācia æmulatione ac cæteris talibus
duris & acerbis affectibus proximus.
Hæc enī omnia cōmunicabilia dura
& acerbata necesse cōtētiosum conse-
q̃tur. Par est etiā ut is ualde īmutetur
& mentem inæqualem habeat cum rei
seruiat inæquali & frequentius & con-
tinuatius lætus & tristis sit. quam
uenatores. illis enim hoc plurimum
accidit cū nunc uenatio appareat. nūc
rursum euanescat. Nam cū laudatur
& cōmendatur tunc animo crescit &
germinat & admirabilē magnitudinē
suscipit : quemadmodū athenis sacæ
oleæ ramū una die germiāre & maxi-
mum fieri dicunt. Ille quoq; risū cito

cōtrahitur deprimi ac decrefcit fi q̄
uitupatio uel mœfticia iciderit .hunc
dæmonē etiā deceptio feq̄t oīm facū-
diffia: nō ficut ea quæ auari ē uel uo-
luptuofi: qui nihil clarū orōne poffūt
pollīceri nec a fe deceptos ad p̄clara &
elegātia deducūt: fed folū eis bonorū
nomē noīant & afferūt. Huius autem
deceptio extollendo ac blādiēdo fe eū
ad uirtutē & ad famā p̄ contētione ad-
ducere pollicet̄. Rurſū hic piclitat̄ ne
ī eādē ixiōis fabulā icidat quē dicūt
cū beatas iunonis nuptias cōcupifce-
ret cū nube q̄dā tenebrofa & caligiōfa
cōgreffū iutilē ac difformē sobolem
pgenuiſſe genus cētaurorū uarium &
calaītoſū. Nā q̄ ab amore gloriæ aber-
rat cū opinioīs cupiditate congreffus
nō itelligit reuera p̄ diuino & uenerā-
do cōgreffu fe cum nube cōgredi. Ex
q̄bus nuptiis & cōgreffu nullū cōmo-
dū nec utile puenit: fed miraculoſæ
quædā & iratioāles & cētauris p̄ſimiles

concionatorum uirorum in rebus pu-
blicis pertractationes & sophistarum
conscripta. Nam peregrinorum cen-
turiones: sophistæ: & concionatores
dæmoī illi tribui debēt & illius porcioī
& societati adnumerari. Imperatores
uero p̄ceptores & ciuiles uiros secerno
a p̄dictis. Sed iā executus sū eos qui a
figulis dæmoībus agūtur: sæpe tamē
eūdem duo uel oēs sortiti sunt: unde
pontraria inter se iubēt minantes nisi
pareat magnis se illū dānis affecturos
uoluptuosus enī dæmō iubet ut omīa
ī uoluptatibus absumat nec auro: nec
argēto: nec rei cuiq̃ pareat. Auarus
uero & tenax nō finit sed deterret &
minat si obtēp̄ & famæ: siti: paup̄tate
& inopia perituræ: & huic pugnat &
obsistat. Nam uoluptatis & gloriæ
amatores nunq̃ possūt cōcordare nec
idē dicere. Nā ille gloriam despicit
& illud sardanapali elegiū sæpe pfert
Hæc habeo quæ edi quæq; exaturata

libido Hansit, at illa manēt multa &
p̄clara relictā. Et s̄ape mortē āte oculos
ponit cū nullā āplius uoluptatē s̄etire
poterit. Gloriæ uero cupidus abducit
& a uoluptatibus retrahit. obprobria
cōuitia p̄ponēs. Cū igit̄ nō habeat qd
faciat & quo se uertat & occult& s̄ape
ī tenebras refugit & alteri obsequi co-
natur. At ille eum detegit & ī mediū
trahit ita p̄fecto discerptus & distrac-
tus & ī cōtinua secū aīmi seditione ne-
cesse ad ōne īfortuniū ac miseriā p̄ueiat
Nā quēadmodū morbi īter se īpliciti
cū cōtrarii uideāt̄ grauē ac dubiā cu-
rationē efficiūt: sic īplicitis & p̄mixtis
īter se animi affectibus cūciāt necesse
ē. Nos uero iā pura & meliora armo-
nia īmutata optimū ac tēperatē dæmo-
nē ac deū decātemus: a quo ut discipli-
nā & saluberrimos sermoēs assequere-
mur ac p̄ticiparemus parca uoluerūt
Nā nobis a deo factæ sūt.

FINIS

אדמונד אל
שני המאה
ה'ת"מ

